

1935.A.

SISU: Iseseisvuse-päevaks — V. Tubin. / Tublisid aitab edasi õnn! — Arn. Peets. / Talv — „Aga“. / TKG 17-aastane — H. Tammur. / A. Läte 75 aastane — U. L. / Tuisuõõ — A. P—STA / Muljeid Pärsiast — Herman. / Jõumees-rauk — M. K. / Märkmeid hiina keelest ja kirjast — Leo Leesment. / Piimakonn. / Talvest ja suusata misest — H. Jänes. / Suusavarustusest — H. J. / Eesti koolinoorsoo-liikumisest — M. Park. / Ühest keskustelust — Abituriendid. / Kirjavahetusest soomlastega — L. Kuu sik. / Üheksa kollektiivvihikut — Roosiristlane ja Homo sum. / Sää!, kus Põhjalahe kohiseb . . . — E. Allik. / TKG ja KK kooperatiivi tegevusest — Osvald Rosenberg. / Kirjandus. / Koolielu.

TEHNIKA VÕIDUKÄIK

see on olnud ühtlasi kogu uueaegse kultuuri võidukäik. Eetika on meie kultuuri hing, tehnika ta keha. Terves kehas terve hing! Kui Eesti tahab jääda püsima rahvaste järjest ägenevas heitluses, ei tohi temagi jätta hooletusse oma tehnilis-majanduslikku „keha“. Ta ei pea vastu ainu't lihtsa põllutöö-maana, ta peab saama ka intensiivse tehnilise kultuuri maaks.

„**Tehnika võidukäiku**“ tahab näidata „Elavas Teaduses“ ilmuv samanimeline allseeria. **Huvi äratada** tehniliste küsimuste vastu, **tutvustada** tehnika tähtsamate arenguteede ja tehniliste saavutistega, juhtida ka nende **rakendusele** meie oludes ja igaühe igapäevases elus — see on ta eesmärk.

Seni ilmunud numbrid:

- 1. Tehnika võidukäik I.** 8 pildi ja diagrammiga. Tehnika ja kultuur. Keemia kui moodsa tehnika alus.
- 2. Kaugenägemine,** pilditelegraaf ja kaugekino. 48 joonisega. Kas teate, et praegu maailmas juba mitukümmend saatejaama levitavad ka pilte ja filme, mida võite näha istudes omas toas samuti nagu kuulata raadiot? Kuidas seda võrdlemisi lihtsat vastuvõtuaparaati ehitada endalegi? Selleks saate üksikasjalikke juhiseid sellest raamatust.
- 3. Elekter igapäevases elus** ja mis peaks igaüks teadma elektrist. 65 joonisega. Siin raamatus tutvustab asjatundja elektri tarvitamist valgustuseks, triikimiseks, keetmiseks, kütmiseks, külmetamiseks, kõne ja muusika edasiandmiseks, puhastamiseks, arstimiseks jne.
- 4. Aur, tuli ja vesi.** Jõumasinad ja nende areng. 44 joonisega. Mis põhimõtteil töötavad jõumasinad? Millised on viimaste aastate kõige tähtsamad saavutised sel alal? Kuidas on ehitatud maailmakuulus Dnjeprostroj, Imatra ja Narva jõujaam? Mis sel alal on kavatsusel? Need küsimused on käsitletud siin raamatus lihtsas ja sisurikas esituses tuntud tehniliste romaanide autori poolt.

Iga raamatu suurus on üle 100 lk., hind 1 kr., ilukõites 1 kr. 50 s.

3 esiraamatut korraga tellides 2 kr. 75 s. (kõites 4 kr. 25 s.)

Tellides maksta raha posti jooksva lenn. 20-36.

EESTI KIRJANDUSE SELTS Tartus, Suurturg 12, tel. 6-01.

Ilmus

Rahvaraamat nr. 1. **J. WAHTRA LAANE KURUS.**

Autrori illustratsioonid. H. Mugasto kaas. Hind Kr. 1.

Rahvaraamat ilmub 6 nr. aastas, tellimishind Kr. 4.50.

O.-Ü. Noor-Eesti Kirjastus, Tartus.

I L O L I

TARTU KOMMERTSGÜMNAASIUMI
KESKKOOLI JA KAUBANDUSKOOLI
AJAKIRI

V aastakäik

8. märts 1935

Nr 4—5

Iseseisvuse-päevaks.

On päevi, mis sunnivad peatumata halli argipäevsust. On päevi ja hetki, millal keset igapäevaseid askeldusi, keset suuremaid ja väiksemaid rõõmusid ja muresid jään seisatuma ja asetan endale küsimuse: Kes ma olen? Üheks selliseks päevaks on mulle Eesti iseseisvuse päev, suurim tähtpäev mu rahva elus.

Ma olen eestlane. See tunnistus ei tohi aga jääda paljaks tõsiasja nentimiseks, vaid selles peab väljendust leidma kogu mu mina kõige oma tunnetuse, tahte ja tunde.

Ma tean, et põlvnen kuulsast kalevite soost, olen selle rahva liige, kes pääle pikki rännakuid idast läände viimaks leidis omale väikese ilusa kodu Läänemere koidukaldal. See maa — Eesti — on ka minu kodu, millest aastasadade jooksul küll niipalju tuuli ja torme on üle käinud, kuid mis siiski on jäänud mu kalliks koduks.

Ma tahan olla ja jääda eestlaseks. Tahan olla ja jääda selle kangelasliku rahva vääriliseks võsuks, kes sangarlikult on võidelnud

oma vabaduse eest võõraste sissetungijate vastu küll Ümera ja Paala kallastel, küll Narva ja Võnnu all. Tahan samuti kui need mu õilsad esivanemad ja vanemad kaitsta oma kodu, mille olen neilt pärinud, et ükski võõras võim iial enam ei saaks oma kanda kinnitada minu kodu — Eestis. Tahan elada ja töötada selleks, et mu kodu muutuks ikka ilusamaks ja jagaks rikkalikult leiba ja katet, palju päikesepaistet, valgust ja soojust kõigile oma lastele.

Ma armastan oma kodu. Mulle on kallis see muld, mida oma vere ja higiga on niisutanud mu esivanemad ja vanemad. Ma armastan oma rahvast, mõtlen, tahan ja tunnen ühes oma rahvaga, kes ühes minuga moodustab ühise terviku ja ühisel jõul tungib edasi oma ühiste majandusliku ja vaimse kultuuri tähistele suunas vastu paremale, ilusamale, päikesepaistelisemale tulevikule.

See on mu credo Eesti iseseisvuse-päeval.

V. Tubin.

Tublisid aitab edasi õnn!

Nagu Noor-Eesti päevil läks välja üle maa kultuuri järgi janunev hüüdsõna: „Olgem eestlased, kuid saagem ka eurooplasteks“, nii kipub kajama nüüd meie vaimuelu põllul viimaseil ajal just vastupidiselt sellele kultuurijanule ja eurooplasteks-püüvale hädaldushüüe: „Meil valitseb haritlaste üleproduktioon. Töötu intelligents võib saada Eestile riiklikult ja sotsiaalselt kahjulikuks. Tungi ja võimalusi hariduse järgi tuleb piirata ja pidurdada!“

Ei ole imestada, mis säärases olukorras nii mõnelgi noorel näib, et tee on kinni. Nooris võtab maad norutunne ja kaob edasipüüde lust ja teotahe. Mis teha? Kuidas püüda edaspidi vaimuvalguse juurde? küsib eneselt nii mõnigi noor.

Astugem julgesti edasi, ärgem kartkem, — tahaksin ma öelda teile, noored sõbrad ja kaasvõitlejad. Ärge laskem heidutada endid ajavaimu muutlikest meelist. Seadkem samud oma parema äratundmise, oma sisemise mina ja vaimsete huvide järgi. Teadke seda, et vana ladina tõesõna ütleb: „Labor omnia vincit improbus“ — püsiv töö võidab kõik!

Kuid, noored, mitte üksi püsiv ja pidev töö ärgu olgu teie tuleviku-toimingute ja saabuva elutöö ainumäärajaks, vaid rajagem oma tulevikutöö ka tahtejõule ja eluoptimismile.

„Inimese tahtmine on ta taevariik“ — sellega olete teiegi nõus, kuid teie tahaksite nüüd küsida, millise tee teie peate siis valima ja millist — käima? Kas tuleb teha seniselt üldhariduslikult teelt täispööre tagasi otsekohe tegelikku ellu või jätkata siiski edasitungi vaimuvalguse teel ja oma vaimsete huvide suunas?!

Kõik teed viivad Rooma. Nii teilgi. Seepärast ärge tehkem kainelt kaalumata ei ühtki täispööret tagasi ega ka uisa-päisa jooksu ette. Kuigi teie maailmavaade, ellusuhtumine ja vaimsed kui ka materiaalsed huvid ei ole veel kindlaks kujunenud

ega kristalliseerunud, siiski omate te juba küllalt kainet mehemeelt ja iseseisvat mõtlemist, et „targu seada sammu“. On selge, et praegu ei ole enam kerge ei vaimuelu põllul ega ka maal adra taga ning oskustöö juures läbi saada, vaid igal alal tuleb elu ja edasipüüdu tõsiselt võtta ja julgelt edasi sammuda, sest: „Mehejõudu nõuab raudne sajand, nõuab julget eluründamist“ (Joh. Schütz).

Neile noorile sõbrule ja kaasvõitlejaile, kes valivad tee oma hariduse jätkamiseks ülikoolis ja tahavad vaimuõõgaga teed rajada, neile ütleksin ma veel kord: „Püsiv töö võidab kõik“. Seepärast ärge kartke eksameid, vaid rühkige ainult julgesti edasi. Neile abituriendele, ja ka teisile noorile, kes siirduvad juba kevadel tegelikku ellu, kas maale põldu harima või mõnd muud praktilist elukutset õppima, tahaksin ma aga ütelda paar paluvat ja suunaandvat sõna. Ärge unustagem hoolitseda tegeliku kutsetöö kõrval ka oma vaimsete huvide eest. Vaim jäägu vaimuks ka siis, kui teie peaksitegi olema maal oma kodunurgis kui üksikud saarekesed laias ulgumeres.

Mitte üksi eneste vaimsete huvide eest ei tule teil hoolitseda, vaid teie peate ka töötama oma koduümbruse rahva vaimsete huvide rahuldamiseks.

Sel aastal seisab teil kõigil ees loendamatult suuri ülesandeid. Ja siin ei tarvitse ühelgi arvata, et mis suudan mina ära teha. See on väärarvamine. Siin peetagu silmas, et „väike säde tekitab suure tule“.

Kahjuks peab siinkohal märkima, et seni paljud meie kooliharidust saanud ja maale siirdunud noored ei ole küllaldaselt valvel seisnud oma vaimsete huvide eest, vaid on assimileerunud neid ümbritseva miljööga ning harjunud harrastama mõndagi elu pahelist külge. Ka ei ole meie noored küllaldaselt rakendunud maa

seltskondliku ja kultuurelu viljelemisele, et aidata kaasa meie rahvakultuuri tõstmiseks.

Seda aga tuleb teha, nagu juba tähendatud, kõigil kooliharidust saanud nooril. Kuidas seda teha? Kuid küllap igaüks juba isegi leiab omale vastava ala ja eriharrastuse. Selle töö tegemisel vaid peetagu silmas ladina vanasõna: „Bis dat qui cito dat“ — kahekordselt annab see, kes annab varmast. Kuid veel ilusamini ütleb selle eneseohverdusliku seltskonnatöö kohta meie tuntud kriitik ja kirjanik Fr. Tuglas: „See on suurem ohver: anda end tervena, kõigegega, mis oli hinges ja ihus, nii et endale enam midagi üle ei jää.“

„Anda end tervena ja kõigegega“, see on eriti raske tänapäeva ühiskonnas, kus on pääsenud mõjule isiklikud huvid, egoism, materiaalsete hüvede tagaajamine, teiste tegude alahindamine jne. Aga eks kohusta just need nähted meid kõiki seda enam töötama ühiskonna tervendamiseks

seks kaasinimeste kasvatamiseks, et muutuks meie ajavaim, et pääseks maksvusele isiklike huvide ja hüvede asemel üldine hüve ja töö kodumaa kasuks ning rahva hääkäekäiguks.

Iga haritud noore püüd olgu kaasa aidata maksimaalsete võimaluste piires meie rahva ühiskondlikuks ja kultuuriliseks arenemiseks.

Lõppeks paar sõna kogu kooli õpilasperele, noortele sõpradele Komertsgümnaasiumist ja Kaubanduskoolist. „Non scholae, sed vitae discimus“ — me ei õpi kooli, vaid elu jaoks. Ja siis, kui ka teil avanevad kord kooliüksed teeks ellu, ei tarvitseks teil ühelgi karta oma tuleviku eest, vaid vaadates tagasi oma tehtud tööle, koolis teie võite julgustatult ja õigusega öelda: „Fortes fortuna adjuvat“ — „tublisid aitab edasi õnn!“

Olgem siis tublid ja saatku teid ikka elutöös õnn!

Arn. Peets.

Talv.

Nüüd tukkumas on mootorpaadid,
Meil igatsetud lumi maas,
Ka ujusilla suured vaadid
On vangistatud uudsejääs.
Laisk lutsukala tummalt kuulab
Nii väsinuvaiksel rannavees,
Sääl vaene kalur kaldal luurab
Raks! säksab virgalt västramees.

Ju saabund põhja sihist tali,
Külm suure soo pääl selitab.
Meid aralt kohtab päik'setuli,
Tuul raagus metsas vilistab.
Ka tormitütar tantsib polkat,
Siis leivapõllul jalutab;
Sääl kääneb lumevatist „vilkat“,
Siin sillaseljal lõõtsutab.

Las sadu silub suusamäge —
Võin talvemõnu hinnata.
Las tuisk poleerib jäätand jõge,
Et uiskudel saaks lennata!
Kõik suusatajad reastuge
Hääl lumelinal lagedal,
End keppidega harjutage,
Et puna paisuks põskedel!

„AGA“.

TKG 17-aastane.

Möödunud on talv — läheneb kevad. Selle Põhjala lühikese õitsenguaja tulles, siis kui sädeles jookseb räästaist lumevesi, helgemana paistab päike ja taevasina muutub kõletalvisest rohekaskevadiseks — siis pühitseb me kool oma 17-dat hällipäeva.

seks on täita need lootused, mis on asetatud meile. Meie kohuseks on saavutada need sihid, mida oleme seadnud enestele, püüda haarata kinni oma ideaalidest, millede järele tunneme igatsust nii nagu väike laps tunneb igatsust taevavõlvil särava tähe järele.

Õpilaskonna esindus.

Istuvad: A. Hagel (Vb), S. Nieländer (Vb), H. Tammur (Va), õpilaskonna vanem, L. Kuslap (Va), H. Kõiv (III kb).
 I rida: O. Liigand (II kg), L. Kübar (III kb), V. Moss (III kk), V. Toomik (IVa), L. Moss (IVb), E. Tubin (II kg), H. Paabo (III kg) †.
 II rida: E. Amberg (III kg), J. Erik (I kb), V. Grünberg (I kb), A. Juks (IVb), H. Maas (IVa), A. Vari (II kb).

Tegelikus elus tähendab 17 aastat pikka aega, ent meie õppurielus juba mitut põlve. Nende aastate kestel on me kool ja õpetajad saatnud meid pikil võitlus- ja otsimisretkil. Möödunud lehekülgedele on kirjutatud tihedat kirja, täis eneseusaldust, püüdu, rõõmu, täis noorurite tööd ja võite. Meie armsad ksv-d, kes oleme nüüd siin TKG seinte vahel, koku-

Meie kohuseks on kanda kõrgel oma kooli hääd nime ja kasvatada endist mehi ja naisi, kellest on kasu enestele, meie rahvale ja oma koolile, kes meile on andnud parima, mis tal on. Selle saavutamisel on meil ju raskusi ja tööd, ent töös ju peitubki võit. Ja kui me töötame ühisel nõul ja jõul, võib me teine kodu, TKG, rahuldustundega vaadata meile ja tunda, et

oleme olnud väärilised saama talt kõike head...

Õnnitleme teda ta tähispäeval ja soovime talle edu ja õnne

tulevikus; enestele soovime seda, et võiksime õppuripõlve möödudes ütelda: „Ei ole midagi kenamat kui kooliaeg!“

H. Tammur.

A. Läte 75-aastane.

Läinud kuu keskel pühitses kogu Eesti ühe meie aktiivseima ja tuntuima helilooja 75 a. sünnipäeva. Mitme aastakümne jooksul on ta juh-

Haydn'i „Loomise“ ettekanne (1903.), mis oli esimeseks eestikeelseks Tartus ettekantavaks oratooriumiks.

Kuid pole ju Läte ainus tähtsus

A. Läte.

tinud agaralt ja suundanäitavalt meie muusikaelu. Ajal, mil eesti seltskonna mõtted muusika ja selle ülesannete kohta laiali valgusid, tuli Läte ja organiseeris sümfooniakontserti, kutsus ellu mees- ja segakoore ning ta tippsaavutiseks kujunes

ta organiseerimisannis, vaid kui palju ilusaid viise omame me tänu temale. Kes ei tunneks ta sütitav-hoogsat „Maarahva, talupoega vaba maad“, samaselt ka „Ärka üles, isamaa“. Teatavat üldist populaarsust on omandanud ka ta „Kuldrannake“.

Tähtsamad ilmunud teoseist on: Kuus laulu tenori- ja baritonisoolole (1883), Seitse laulu (1890), Põllumehe laul (1900), Segakoori laulud I (1901), Rändaja ja tähed (1902), 4 soololaulu (1904), Sõjalaulud (1905), Kodused helid (1905), Meestekoorid (1906), Koolipidulaulud (1923), Kalevala uvertüür, Keelpillide kvartett, Tempo di Mazurka, Kantaat — Vabale Eestile.

Juubilaril eluloolisi andmeid mainigem konspektiivselt. Ta sündis 12. jaan. 1810. a. Viljandimaal Pikasillal. Ta lapsepõli kulus Rebasel. Rõngu kihelkonnakooli lõpetanud, siirdus Valga seminari, kus ta hakkas intensiivsemalt muusikat õppima.

Emalt päritud anne avaldus juba varakult; Rõngu kihelkonnakoolis sai

ta esimest muusikalist õpetust. Seminari lõpetanud, oli Läte 4 aastat õpetajaks Puhjas ja Nõos, hiljem köster-kooliõpetajaks. 1895. a. siirdus ta Dresdeni konservatooriumisse kaheks aastaks täienduma. Loomingulist tegevust avaldas ta juba varem, mis aga ei tähista veel erilist pööret eesti muusikaelus. Järkjärgult, ühes aastatega ilmneb ta kunstiküpsus ja isikupärasus, millele lisandub veel rahvuslik omapära. Ning just seepärast on ta looming avaldanud mõju nn. rahvusliku kooli tekkimisele eesti muusikas. Juurde lisades veel ta juba varemmainitud kunstiküpse muusika-ajastu rajamise, kuulub juubilarile täie õigusega ja tunnustatult aukoht eesti muusika ajaloos.

U. L.

Tuisuöö.

*Tuisk matab hange pilliroogu,
Sooserval kinni ajab tee.
Tuul väljal lumest võtab loogu,
Külm taob klaasiks lauka jää.*

*Õö pimedas ja tuisulooris
Kui viirastusi näeks mu silm,
Ja tuule viings laulukooris
See kõik kui muinasjutuilm.*

*Ei leia teed, ei taju radu,
Nii tuisus hää on kõndida:
Siis mõtteidki kui tuisu daks kadu,
Neid — kaksikveendi tuisuga,*

A. P—STA.

Muljeid Pärsias.

Oli ilus päikesepaisteline talvehommik, kui mind äratas laeva kajutis, pääle paaritunnilist rahutut uinakut, hele aurikusignaal, mis tähendas me saabumist Pärsia piirile. Suure huviga, unustades kogu oma merehaiguse ja reisiväsimuse, jooksin teistega ühes üles laeva laele, et juba eemalt näha seda kauaoodatud Pehlevit, Pärsia piiri- ning sadamalinna. lialgi vist ei suuda ma seda suure-

pärast muljet unustada, mille jättis mulle too esimene vaade merelt linnale. Aegamööda lähenes laev rannale. Oli jaanuari keskpaik. Kogu senisel teel, sõites rongil läbi Venemaa laiade steppide, ei olnud ma näinud midagi muud, kui vaid ääretuid valgeid lumelagendikke. Ja siin korruga mu ees rohelistesse uppuv linn oma ilusa lõunamaa stiilis ehitatud valgete majakobaratega — ja kõige

selle tagapinnal kõrged tumesinised mäed. Nii kõrged, et nende igilume ja jääga kaetud tipud ulatusid kaugelt üle pilvede. Päikeses särasid need teravad tipud, kui oleksid nad kae-

dele, mida tuntakse astudes üle argipäeva piiride.

Siin sadamalinnas tuli mul esialgu peatuda vaid kaks päeva. Hiljem olen siit veel mitu korda läbi sõit-

Pärsia õpilane.

tud hõbe- või briljanttolmuga. Tundsin end astuvat muinasmaale. Rõõm valdas mind. Kadus korraga meelest lahkumiskurbus ja kodumaa, andes aset tolele uuele omapärasele tun-

nud ja nädalate viisi peatunud, kuid tösi, kunagi hiljem pole see väike sadamalinnake mulle nii meeldinud kui esimene kord. Mu reisi sihtkohaks oli ju päälinn Teheran, mis

asub siit veel umbes 500 km lõuna pool. Teadsin, et tuleb mul sõita läbi nende suurte, nii toredasti sära- vate mägede ja kõrve, mis moodus- tavad nn. Pärsia kiltmaa. Pehlevi ja Teherani vahel ei ole rongiühen- dust. Saab sõita kas kaameli, kara- vani või autoga. Esimeses tuhinas tahtsin valida muidugi tolle esimese liiklemisviisi, kuid tänan õnne, et

moodi riideid. Nad kõik oleksid nagu „ära söönud“ mind läbitungivate suurte silmadega. Niisugustena olin lapsena alati röövleid ette kujutanud, kes elavad koopas ja tapavad või söö- vad inimesi. Mäletan, ka mustlasi kartsin lapsena väga. Siiski kinnita- sin tädile, et need siin olid meie mustlastest veel palju koledamad. Tädi ei suutnud mind kuidagi veenda,

Pärsia naisülitajad.

mulle see keelati. Hiljem olen seda hästi tunda saanud. Ei ole sugugi mugav sõita kaameli seljas.

Olles natuke puhanud reisiväsi- musest, hakkasin huviga jälgima siin- set ümbrust ja selle elanikke. Millise pettumuse jätsid mulle aga need vii- mased. Inimesed, s. t. kõik päris- maalased näisid mulle alul hirmsatena. Tõmmunahalised süsimustade juuste ja silmadega; äärmiselt halvasti ja omapäraselt rõivastatud mehed liiku- sid tänavail. Nad kõik olid palja jalu, suuremal osal kehakatteks rip- pusid vaid mingid riidest hõlstdid ja pää ümber seotud valged rätikud. Mõnel üksikul võis näha euroopa

et need on päris tavalised inimesed nagu igal pool. Mõtlen tihti, üksi olles oleksin vist hirmu kätte surnud. Veel hullem lugu oli aga naistega. Neid ei pääsenud üldse nägema, kuna nad kõik olid üleni kaetud musta riidega. Seda rüüd nimeta- takse pärsia keeles „šadroo“. Ilma selle šadroota ei tohi ükski pärsia naine end kellelegi näidata. See on muhamedi naistele koraanis keela- tud. Iseäranis peab aga naine häbe- nema oma nägu. Seepärast on see kaetud veel ühe erilise kõvast riidest klapiga, mille läbi vaadeldavat ini- mest meie ei näe, see ise aga võib teisi vabalt näha. Ka lapsed, mui-

dugi ainult tütarlapsed, niipea kui nad kõndima hakkavad, peavad riietuma niisugusesse šadroosse.

Vaevalt jõuad astuda üle hotelli läve, kui sind silmapilk piirab sissekerjajate hulk. Neid on siin mehi ja naisi, lapsi ja vanu. Nad oskavad täpselt eraldada uustulnuka kohapäälseist elanikest — ja häda siis tullele inimesele. Lahtisaamine neist

nikud ise. Nad kõik tunnevad end siin tänavail nii vabalt ja koduselt. Igal tänavanurgal võid kohata mõnd saia-, kompeki- või maiustuste müüjat. Kaup asetseb tema ees maha-laotatud vaibal. Ise istub ta samas kõrval ja karjub kõigest jõust midagi mööduvaile inimesile. Üldse, kogu kaubitsemine sünnib siin pääasjalikult tänaval. Ka ei ole Päršias,

Üks Teherani väravaist.

ei ole sugugi lihtne, sest kui oled ühele neist andnud paar šaid, siis tahavad saada kõik — ja selleks, et täita kõigi soove, kuluks terve varandus. Nii saadavad nad sind oma mangumisega paar tänava vahet ja alles siis tüdivad ja jäävad maha. Seepärast olid ka mu esimesed päršiakeelsed sõnad, mida õppisin kohe esimesel päeval: „Pull nist“ s. t. „raha ei ole“.

Pehlevi oma ulatuselt pole mitte väga suur, selle vastu aga väga ilus oma suurepärase bulvarite ja parkide, mitmekujuliste huvitavate purskaevude ja basseinate poolest. Kõige huvitavamad on aga siiski selle el-

isegi päälinnas, mingeid reegleid äride sulgemise ja avamise aja kohta. Võidakse kaubelda terve öö ja päev läbi, ka pühapäeviti. Siin läheb mees suure eeslikarjaga, kõigil suured puuviljakoormad seljas. Tähtsaimaks veoloomiks Päršias ongi eeslid ja kaamelid. Ainult vooimehil on hobused. Kuski tänavanurgal mingi räbalatükike pea all, magab kõige rahulikumat und keegi vanamees. Teinekord kas või keset tänavasillutist. Tuleb olla ettevaatlik, et talle mitte pääle astuda. Samas istub teine maas, jalad risti nn. rätsepistes ja sööb isuga õhtueinet või joob väikesest klaasikesest „šaid“,

s. o. teed. Tee on pärslaste lemmikjook. Ilma selleta ei saa nad läbi vist poolt tundigi. Mäletan nii hästi, et mina alul ei suutnud sugugi harjuda teega, mida juuakse säääl. Pikapääle aga harjuvad sellega kõik ja ainult vähesed tarvitavad kohvi. Pärslane joob kohvi ainult siis, kui neil sureb mõni tähtis mullah, s. o. pärsia preester või õpetaja.

Niimoodi toimub siis kogu elu rohkem tänaval lageda taeva all. Ka äriruumid koosnevad vaid 3 seinast, kuna esimene külg on siis avatud ja täidab seega ühtlasi akna ja ukse aset. Seda asjaolu hõlbustab veel see, et Pärsias ei ole vargaid. Neid karistatakse kõiki poomise surmaga. Vargusejuhte tuleb ette väga harva. Muidu on pärslased väga kavalad kaupmehed. Seda kavalust tarvitasid nad muidugi rohkem valgete juures. Nad ise ütlevad, et sellega, kui suudavad petta üht valget, on neil 10 pattu maha arvatud. Ka on pärslased väga ihnsad. Nende kõi-

kide suuremaks ihaks, võttes kõige suuremast miljonärist kuni kerjuseni, on vaid rahakogumine. Raha eest müüb pärslane oma isa ja ema. Olen otsusele jõudnud, et see väljendus kõige paremini iseloomustab pärslast. Raha eest on ta valmis tegema kõike, ilma ei liiguta ta isegi oma venna hääks kättki. Pärsias on võim ja õigus ainult sellel, kel rohkem raha. Raha eest võib ära osta igasugu õigused, isegi kohtuotsused.

Tööd vihkavad pärslased samuti kui puhtust. Palju meelsamini armastab ta istuda tänaval, jalad risti, ja suitsetada pikka piipu kui töötada. Ka naiste osa pole palju parem. Ainult selle vahega, et nemad oma aja saadavad mööda rohkem toas istudes. Naised ei viibi kunagi meeste seltskonnas. Nende ülesanne on istuda toas. Juba kosimise ajal ütleb pärslane oma pruudile: „Tule ja istu minu majas“. Igat võimalikku tööd, nagu on seda toiduvalmistamine, puuvilja puhastamine, pesupe-

KULDRAAMAT

IV SARI

**13 KÕIDET VALITUD KIRJANDUST
307 ÜHE- JA MITMEVÄRVILIST PILTI
2936 LEHEKÜLGE PÕNEVAT TEKSTI**

„Kuldraamatu“ valiku on „Loodus“ teinud tõesti õnneliku käega, sest kõik nimestikku võetud autorid ja nende teosed kuuluvad maailmakirjanduse parimate hulka ega paku huvi mitte üksnes noorsoole, vaid paeluvad ka täiskasvanute huvi. Eriti praegusel depressiooni ja üldise kriisi ajajärgul, kus paljude elutahe majandusliku surutise tõttu on halvatud, aitab mõnigi neist teoseist tiivustada lootust paremale tulevikule ja karastab tahtjõudu raskuste võitmiseks ja ülevate eesmärkide taotlemiseks, andes sisemist hoogu püsivaks ja sitkeks ülesehitavaks tööks.

M. PUKITS.

Jõumees-rauk.

Rauk rüüpad tuld ja sülgab suitsu
ning kõhib tuhka lõua alt.
Joob õlirummi, ei karda käiku.
kael õhku hingab ülevallt.
Keskkehas kuumas elu keeb,
suunugist aurupilvi aevastab.
Kui ristluis tubli tõuke teeb,
luid, liikmeid vihas raputab —
siis hoogu võtavad rõngasjalad,
malmist rind ja raudsed õlad —
kandjaiks tugevad.

Rauk õgib ahnelt inimmassi,
puuhalud tervelt kugistab;
täis turi tulvil kallist trossi,
kurk põlevkivi neelatab.
Tal selgroo lülid jätkust haprad
ja näonahk mitmest lapitud.
Tal külgi läbistavad aknad,
pääs mutrid täpselt klapitud.
Käänd-kätel käies maid ta mõõdab,
rõkkel ruttu suunas sõidab —
jõule tugineb.

Rauk rapsab majavirnad sülle
kui absoluutne rammumees.
Kand toetub terastaladele,
kaks tulist ketast hõõgvel ees;
nii pimedusest läbi lõikab
ta elulemmik masinist,
hääli automaatselt vastast hõikab:
kus asub vennas motorist!
Virk vedur pidurdada jõuab.
Rauk rahuldavalt ruumi nõuab —

end jaamale esitleb. M. K.

semine jne. püüavad nad sooritada istudes. Ainult põrandavaipade eest kantakse väga hoolt. Need on alati puhtad. Sisse astudes kõik kodakondsed tõmbavad jalast kingad, kui neid on — kui ei, siis puhastatakse hoollega jalgu. Ka magamine ja söömine toimub põrandal. Sellest vist ongi tingitud viimase alatine puhtus.

Ka armastavad pärslased muusikat, kuid tollest nende muusikast pole ma veel kunagi õieti aru saanud. Sääli puudub nimelt kindel viis või meloodia. Ka laulmiseks ei vali nad aega ja kohta, vaid kui kellelgi tuleb tuju laulda, siis ta teeb seda nii kõvasti kui tahab tänaval, olgu see siis päeval või keskööl. Keegi teda selles ei eksita.

Pääle muu on pärslane aga väga usklik, eriti talupojad. Öhtul päikese loojenedes laseb iga pärslane põlvili, suudleb maad ja loeb tänupalveid Allahile. Ka võib leida, et nad on küllalt hingelised. Seda tunnistavad nende ilusad sügavamõttelised luuletised. Pärslast tuleb vaid osata õieti mõista, temast aru saada ja sõprus-sidemed ongi loodud. See on aga eurooplasele võrdlemisi raske, kuna pärslased on väga umbusklikud valgete suhtes. Kui oled aga suutnud jõuda nii kaugele, et üks pärslane palub sind sisse astuda oma majja ja kostitab sind klaasi teega, siis tea, et oled võitnud ta suurima usalduse ja lugupidamise. Midagi enam ei või ta sinu hääks teha.

Herman.

Keegi ei suple kaks korda samas jões, ütleb Herakleitos. Mõned meist liiguvad käpukile, mõned ratsa või jõuvankreis, mõned saavutavad lennukil postituv kiiruse. Ent asjata on nii kiirustada: me kõik jõuame kindlasti õigeaegselt pärale.
Axel Munthe.

Märkmeid hiina keelest ja kirjast.

Eesti keeles on 23 tähte, ladina keeles 24, vene, samuti türgi keeles üle 30-ne. Kui palju neid on hiina keeles? Mitte ühtki!

Teatavasti on nii meie kui ka kaugelt suurema osa rahvaste kiri häälikute kirjamärkide kiri. Hoopis teine alus on hiina kirjal. Mitte foneetilised kirjamärgid pole hiina kirja aluseks, vaid kujutelmad ise tähendatakse üles kirjamärkidena. Nii meie kirjutame sule või pliiatsiga puu, inglane kirjutab sama kujutelma tree, kuid hiinlane kirjutab, õigemini „joo-

nistab“ pintsli ja tušiga 木, mis hiina keeles kõlab *mú*. Samuti meie kirjutame mees, inglane man, hiinlane aga kulutab selleks kujutelmaks

vaid kaks joont, nimelt 人, mis kõlab *žén*. Jaapanlane aga joonistades sama inimese-kujutelma hääldab ta *hito*. Ülaltähendatud märgid on väga lihtsad. Kuid seda on vaid vähesed hiina kirjamärgid. Vähemliht-

sadonnäit. 馬 *mà* hobune. Keeru-

kas on aga näit. kilpkonn 龜 *kuéi*.

Igal kujutelmal, igal mõistel, on hiina keeles oma eriline kirjamärk. Nii on üldine kirjamärkide arv mitmetuhande-aastaselt hiina kirjal väga suur. Märkide arv pole täpsalt teada, igitahes neid on üle 40.000. Kuid see veel ei tähenda, et kõiki neid on vaja teada hiina keele mõistmiseks. Tegelikult saadakse läbi palju väiksema arvuga. Tavaliselt peetakse küllaldaseks 4.000 märgi tundmist, kuigi ka see arv on väga suurelt võetud.

Hiina keel on ühesilbiline; see tähendab, et sõnad on ühesilbilised. Sõnad ehk silbid võivad lõppeda vaid täishääliku või n (ng)-ga. Umbhäälikuist puudub r (nagu jaapani keeles puudub l).

Morfoloogiat hiina keeles pole

olemas. Seega ei tunne hiinlane ei käänamist ega pööramist, samuti vahe-tegemist ainsuse ja mitmuse vahel. Eestikeelset lauset: ostan raamatu ütleks hiinlane: mina ostma raamat. Süntaks ja sõnade järjekord lauses on hiina keeles väga olulised ja tähtsad. Hiina keele iseärasuseks on veel sõnade mitmesugune häälekõrgus, helirõhk.

Iseenesest mõistetak, et hiina keele ühesilbisus ei takista liitsõnade tuletamist. Just vastuoksa, ühesilbilisuse tagajärjel on hiina keeles palju samakõlalisi sõnu, mille vältimiseks kasutataksegi liitsõnu. Viimaseid on hiina keeles väga palju. Nii näit. eestikeelne raudtee on samuti hiinlastel liit-

sõna raudtee — *thiè-lú* — 鐵路.

Meie liitsõna öökull on aga hiinlastel: kass-pää-kotkas (kotkas, kelle pea sarnaneb kassipäaga).

Nagu ülal mainisime, hiina kiri on kujutelmade kirjamärkide kiri. Et kõiki kujutelmi lihtsate kirjamärkide — piltide ehk kujude abil tegelikult võimatu on üles tähendada, siis kaugelt suurem osa hiina marke tuginevad teisel põhimõtteil. Osa kirjamärke, arvult võrdlemisi väikene, on nn. liitmärgid (mitte liitsõnad!), milles kaks iseseisvat kirjamärki on liidetud uueks, kombineeritud mär-

giks, uue tähendusega. Näiteks 日

ží päikene ja 月 *jüé* kuu liide-

tuna üheks uueks märgiks annavad

ka uue tähenduse, nimelt 明 *míng*

valgus, tarkus.

Kuid lõviosa hiina marke on kirjamärgid foneetiliste, hääldamise juhistega. Näit. kirjamärk *ketrama* 絛

fàng sisaldab hääldamisjuhust. Märk koostub kahest osast: 1) kujutatavast

märgist siidiniit 糸 *mí*, ja 2)

märgist ruut 方 *fāng*, mis siinkohal

on hääldamisjuhiseks, kuna sõna ruut hääldamise poolest on lähedane sõnale ketrama. Seega ketrama = siidlõng, mis kõla poolest sarnaneb sõnaga ruut. Kujutame ette, et ka eesti keelel on hiina-taoline kiri. Siis tähendaksime mõistet särk järgmiselt. Kujutatav märk

kala ja hääldamise juhiseks märk särk annaksid ühendatuna üheks

uueks märgiks särje . Nii siis särk = kala, mis hääldamise poolest sarnaneb sõnaga särk.

Hiina kirja kirjutatakse alates lehekülje paremalt poolt ülalt ja üksikud kirjamärgid järgnevad üksteisele ülalt alla. Seega algab hiina raamat säääl, kus ta meil lõpeb.

Hiina kiri on väga levinenud. Peale hiinlaste, keda on Hiinas üle 400 miljoni — seega maailmas iga viies inimene on hiinlane —, tarvitatavad hiina märke ka jaapanlased, korealased ja teisedki rahvad, muidugi oma hääldamisega.

Õpet. L. Kuusler korrektor on »Iloli« kandvamaid tegelasi.

Hiina kiri on suures Hiinas, kus rahvas kõneleb igas riigiosas isesugust murret, nii et kohati naabriteritooriumi elanikud üksteise kõnест aru ei saa, riigi kui terviku ühtlusejaks, sest kiri on üle riigi ühine ja see asjaolu just ongi hiina kirja asendamatuks hüveks.

Leo Leesment.

Piimakonn.

I

Taevaäär kahvatus. Vilkamaid tähtigi pugese juba peitu. Siis laulis Sookaare kukk teist korda ja põrsas laudast vingus talle valuliku vastuse.

Levis vaikus. Kõhetud männid kuulatid soon. Rinnakad kuused niiduserval vaatasid kaugele, kaugele üle soo ja otse alla oma een leba-

vale lombile, kust päeval jõi kari, pidutsesid konnad, sääsed, vingerdavad ja venivad kaanid ning palju teisi loomakesi.

Ent nüüd oli lomp elutu. Haudvaikselt sirgusid kuused ning piilusid tähedki avarusest. Taamal aga korises soo nagu pussitet elajas tumedalt, kaeblikult. Kuulipritsi raginana tormas ta rögin edasi, hargneden mitmeks, liituden uuesti, hüpelden ja ka-

relden ja ragistaden kui oleks kõik kurjad lastud valla.

Puh! lakkas soogi nagu kokhuden omast metsikusest või ehmataden eimillestki. Selgrootu kaste vaid julges liigahtuda, suruden rinda kramplikult vastu maakamarat. Käänakulist Soosaare piimateed mööda tuli teda kui läikivat siugu üle teeporin kõdunevate kuuseokste. Roomas otse soost nagu mädaneva sambla hingust. Liibus himurana mändide ümber, embas iga viljaliblet põllul ja nuttis puhtast rammestusest tilgakesi ubalehile, kal-museile ning haljale murule. Vihasena muljus udu vaid armetut, sammaldunud õlgkatuse ja pigistunud aknasilmaga saunalogu. Kilgid kerise all juba krääksusid hirmust...

Pika, pika kõrinaga avanes saunauks nagu põeksid ta puuhinged sügavat tiisikust. Lävele ilmus Sookaare perenaise Reeda kogu, ümber valge surilina, millel alles hiljuti puhkas talu vanaperemees.

Viivu seisatus tulija. Viivu seisatus heitunud udugi. Siis liikus Rabbot aeglaselt, ühetasaselt mööda sooserva turjakate kuuskede poole, ise võimsam ja suurem kõigist elavaist ning elutuist. Rohi painutas end ta jalgade alla, alistunud taganes kaste ning varisevad kastepiisad värvisid roosaks ta varbad.

Kolm korda — näoga otse vastu aovalgust — kaardus Reet ümber lombi, huulil ebainimlikud laususõnad, palgeil kortsunud kahvatus. Seisatus siis lombi kõikuval kaldal, roosad varbad vajununa süsimusta porri, elutud käed ripneman küllil. Seisatus... ja välkiirelt haaras pihuga veest lõikheinte, vesiroose, kollade keskelt. Surus käed südame alla ning püsivan rütmis pöördus tagasi.

Kuuseladvad kanneldid oodi, surilina lehvitas hüvastijätuks ja uks vajus taas raamesse. Reet oli kadunud sauna.

Kolm küünalt põlesid künnisel kadakase piimavanni taga. Neli puunotti, madal lava ja tõrvmusta hõõgav keris lõmitasid saunas. Suitsunud õrs ripnes nõest läikiva lae all. Reet aga

põlvitas esikus põlevate küünalde ees, huulil laususõnad, pilk kiindunud ääretusse, käed ikka veel südame all.

Keskmise küünla taht vajus alla. Viimast korda loitis leek kõrgemaks kui kunagi enne ja kustus siis säriseden. Sügavale kummardus lausuja ning kibe suitsupael hajus lainetaden.

Teisedki küünlad hingitsesid juba. Reet libistas käed anuma kohale. Nilbe, rohekaspruun konn pudenes peost, lõi jalgadega piima kobrutama ning kaks suitsulinti vingerdasid risti.

Sookaare kukk kires kolmat korda. Surilina peitis küünlaasemed, vanni ja Reeda luine keha tõmbles väriseden külmiiskel künnisel.

II

Pühapäev. Päike riivab kahisevaid kuuselatvu. Soo rögiseb ja pulbitseb. Varane lõoke viristab pilveden kui kustunud täht. Aga konnad ei pidanud krooksumisega enam sugugi vahet — ise kahe-, kolme-, neljakaupa paarin. Asuursel taevakummil rulluvad kerged vöödid. Värske rohi peidab kõdunevat kulu. Siin-sääb vaid püsib luitunud timutikõrs, pää täiesti varisenud tühjaks.

Reet astub tanumat mööda üles, valge koms sülen. Kroobatunud seelik peksleb vastu paljaid sääri, kerge briis puhub kohevaks tähnilise jakiselja ning lehvitab ripnevat linaotsa. Pauka ulub õuel valulikul, nolbas päikese poole püsti.

Reet ruttab lauta. Asetab pambu aknale ning haarab toobri kõrvalt lüpsiku. Lambad määgivad talle koorin ja põrsad virisevad. Juba sõõrutab punik ja kaks piimaniret kargavad kippu küll paariviisi küll üksteise järele.

Mustik on veel kinni. Ümised vaid ihalden, suured silmad niisked ja suunurgast venib ila heintele. Nüüd tuleb Kirjak, Maasik, Tähhik ning kibu keo järele rändab piima toobrisse. Viimane keotäis jääb aga piimakonnale.

Reet vabastab kadakase vanni surilinast. Sinakashall konn hõljub piimal, koivad sirutet välja, silmad

punnis, kahvaturroosa keel avatud suus ja lima ümber. Ei liigatagi.

Vann tühjendub. Konn vajub põhja, kuid lima ujub piimal. Levib siis võrguna üle toobri ja vajub pikkamisi pinnalt.

Aeglaselt, aeglaselt kerkib konngi sügavusest sama sinakashallina, kuid paisununa. Piim värvub lõhnvalt koorkollaseks, muutub õrnvärseks.

Reet tõstab konna vanni, valab piima keest pääle, mässib surilina ümber anuma ja käärib pambu laudaturka. Ruttab siis jooksupalul äratama peret, sest kanad lendavad kaagutaden lakast, muusträästas sädistab puuripulgal ning hooned heidavad pikki, tumedaid varje.

Kolm aastat järgimööda veab Sookaare nüüd aina koort linna. Ja täna on piimapäev. Täna on perenaise Reeda rõõmupäev.

Noorte vaimusünnitiste keeleline ja sisuline korrektuur nõuab vastavat sooja temperatuuri ja suhtumist.

Talvest ja suusatamisest.

Hää ja mõnus on ilusail juuni- või juulikuu päevadel hüljata tolmused linnatänavad, võtta kätte matkasau ning kanduda kuhugi kaugesse ning tundmatusse kodumaa kurusse. Rännata Lõuna-Eesti mägede- ning järvederoheile maile või meretaguse Saaremaa kadaka- ning kiviküllaseile nõmmedele.

Aga mitte üksi suvega ei peaks piirduma meie matkamistarve, see peaks ulatuma ka pikisse talvekuudessegi. Peaksime talvelgi taoti hülgame raamatud ning tindipotid, haarama tugevalt pihku suusakepid ning suunduma avaraile lumelagendikele.

Peaksime unustama ajuti kõik koolimured, peletama minema roidumuse ning tusatuju ja tormama heitluse tuisu ning lumehangedega.

Ilus on põhjala talv! Pimestavalt valge on kõik su ümber nii kaugele, kui silm ulatub. Valged on järved ja mäed, valged on teed, valge on

taevas ja valged on puudki su ümber. Ja ääretult vaikne on kõikjal. Ainult metsast kajab saanikella-helinat või mõne talvitaja linnu häälitlust. Kesk seda vaikust ja valgust kihutad mööda tasaseid välju, mööda puutumatuid mäeharju ja järveselgi, ja imestled looduse puhtust ning ilu.

Võrratult kaunis on talv meie kodumaal! Talveloodusesse, tema vahelduvasse ilmeisse saab aga sisse elada üksnes matkates. Vähe on sellest, kui vaguniaknast heidame pilgu mööduvaile talve-maastikele, või teeme pisijalutuskäigu mööda talutatud maanteed. Loodusele peab ligemale pääsema, peab tungima sinna, kuhu ei saa nii kergesti, peab otsima üles mäeveerud, peab sattuma metsadesse, kus kahel pool suusarada seisavad mõttesse vajunud kuused. Kui suvel kihutame jalgrattal piki lõputuid maanteed, kõmbime jala mööda oruveeri ja niiduradasid või liugleme

süstal mööda jõepaelu ning järvelgi — siis talvel peavad meil olema suusad, mis viivad meid vahetusse kokkupuutesse talveloodusega. Suuskadel pääseme igale poole manuka sinna, kus suvel jäi käimata.

Suusatamisel on pääle selle, et ta viib meid talveloodusesse ja õpetab meile teda tundma, veel teisigi häid külgi. Arvamatu on selle mõju meie kehale ja vaimule. Suusatamise suur väärtus seisab selles, et ta viib meid

sooritada. Suusatamine annab eneserahuldust, loob meeleolu.

Pühendage seepärast mõnedki päevad talvest sellele valgele spordile. Hankige suusad ja liuelge oma kodulinnast ümbrusemaile. Ja kui tuleb pühapäev, siis võib matkata juba kaugemale, Otepää kuplitele või Saadjärve voortele, Elva mägismaale või Haaslava kungastele. Naasete säält kindlasti rõõmsaina ja häätujuliseina. Ja siis läheb ka õppimine hoogsamalt

umbsest toast puhtasse osoonirikasse õhku ja paneb hoogsamalt töötama meie kopsud ja südame. Meie kopsud, mis pika sügise jooksul on vähe saanud tuulutada, võivad töötada täielikkude tõmmetega ja kosuda. Suusatamine sunnib tegevusse kõik meie lihased. Ta arendab ja teeb vastupidavaks meie keha.

Aga suusatamine kasvatab ka meie iseloomu. Ta suurendab meie julgust, ettevõtlikkust ja tahtejõudu. Suusaretkil sageli kohtume takistustega, mille võitmine nõuab leidlikkust ja külmaveresust. Ja teinekord nooruse eneseusaldus sunnib sind üritama asju, mida muidu vaevalt usaldaksid

endisest.

Ilollased! Harrastage ise ja õhutage teisi harrastama suusasporti! Kasutage igat võimalust suusatamiseks! Mõjuge selleks kaasa, et suusasport saaks meil populaarseks ja rahvuslikuks spordiks! Siis võibolla jõuame ka kunagi nii kaugele, et meiegi keskkooli-noorsool on võimalus ennast pühendada täielikult sellele valgele talvespordile eriliste suusapühade kestel, nagu on see võimalus meie põhjahõimlaste soomlaste noortel, kellele määratakse iga aasta veebruaris kahenädalalised puhkepäevad suusatamiseks.

H. Jänes.

Mees on loodud oma risti kandma, selleks on ta saanud tugevad õlad. Mees võib kannatada palju, nii kaua kui ta võib kannatada iseennast. Ta võib elada ilma lootuseta, ilma sõpradeta, ilma raamatuteta, ilma muusikata, nii kaua kui ta võib kuulutada oma mõtteid, väljast akna tagant kostuvat linnulaulu ja kauge mere kohinat.
Axel Munthe.

E. —SER.

Valge paradiisi uim ehk Spordipoeesia.

Eesti keele õpetaja H. Jänes'e kaastegevusel.

1. Neologism. *uim*

2. Deklineerimine e. käänamine.

Suusavarustusest.

Tänavune talv näib pakkuvat rohkem võimalusi suusatamiseks kui paar eelmist, seepärast haarame kõik kinni neist võimalustist. Ometi on kõigil, eriti aga algajail raske orienteeruda suusavarustuses, seepärast mõningaid märkmeid selle küsimuse kohta „Iloli“ lugejaile.

Kõigepäält suuskade valikust. Hääd suusad peavad olema valmistatud tugevast sitkest puust. Parimad selles mõttes on kasepuust suusad. Suuski valides valvatagu, et puu kasvukiustik jookseks täiesti piki suuska. See annab suuskadele erilise tugevuse ja vetruvuse. Kuna meie ajal on ülemindud juba murdmaasuusatamisele, mis tähendab seda, et ühe ja sama suusapaariga peab saama läbistada laus- ja mägismaad, siis tuleb hankida turistsuusad, mis sobivad kõigiti meie oludele. Suusa pikkus valitagu individuaalselt: suuskade omanik peab saama suusa püsti olles haarata suusaotsa pihku. Suusakepp ulatugu suusataja kaenla alla. Ker-

ged ja vastupidavad on bambusest või ka haavapuust kepid.

Suusk olgu kinnitatud saapa külge võimalikult kindlamalt, see võimaldab juhtida suuski. Meie oludele sobib kõigiti Siukola side. Jälgitagu, et sideraud oleks üle tinutatud, muidu lööb raud rooste ja sööb saapad ära. Sideraud kinnitatagu suuskade külge vaskkruidudega, mis hoiab puud rooste eest. Huitfeld on tarvilik ainult kõrgmägisele maastikule.

Suusaspordi nautimiseks on vajalikud erilised suusasaapad. Need on käsitsi ja tugevasti tehtud, õmmeldud taldadega. Saapad olgu avarad, nii et võiks kanda kaht paari villaseid sokke. Erilise külma ilma puhul võib asetada saapapõhja õlgi või paberit, mis soojendab tunduvalt jalgu. Suusasaabaste aset võivad hädapärast täita ka sõduritangid või mõned teised veekindlad saapad.

Suusaülikond on ju hää asi, kuid see pole ilmingimata tarvilik. Kui teda muretseda, siis valitagu riie,

mis oleks kerge, soe, tuulekindel ja siledapinnaline, millele kergesti ei tardu lumi. Nn. »kuradinahast« tuuleülikond on õige praktiline ja odav (15 kr. ümber). See koosneb pluusist ja pükstest, mis sarnanevad sportlase treeningpükstele. Selle alla tuleb tõmmata soe pesu ja kampsun. Harjutustel rõivastutagu soojemini kui võistlustel. Pääkatteks ei ole otstarbekohased harilikud talvmütsid (nn. soome mütsid) ega ka kootud karvased tuttmütsid, selleks kõlbavad erilised nokaga suusamütsid. Kätte sobivad nahksed labakindad, mille

täiteks tasaseks ja soojendatakse jälle, kuni tõrv on keenud sisse ja suusataid tõmbub kuivaks. Tõrvamisel pööratagu erilist tähelepanu suusavadele, mis kõige rohkem valgeks kuluvad. On häa, kui ka suusa päalmist poolt ühtaegu alumisega tõrvaga läbi keedetakse, mis annab suusale erilise vetruvuse ja vastupidavuse.

Et suusk lumel hästi libiseks, selles on vaja suuski enne tarvitamist määrada. Määrde koosseisu peab kuuluma tõrva, steariini ja rasva. Külma ilma määre erineb sooja ilma määrdest. Paar koosseisu: 1) külma

all tarviduse järgi võib kanda ka vil-laseid kindaid. Nad olgu nii pikad, et kataksid hästi ka pluusi varukaid. Sama varustus sobib ka naistele; see-likute kandmine suusatamisel ei ole otstarbekohane.

Suuski tuleb aegajalt tõrvata puhta männitõrvaga, mis teeb suusapuu tihedaks ja veekindlaks. Ka hoiab see suuski kulumise eest. Uute suuskade muretsemisel tuleb neid kohe tõrvata, kuna poes või vabrikus on seda harilikult tehtud liig vähe.

Enne tõrvamist tuleb maha hõõruda lakikord, mis takistab tõrva imbumast puusse. Tõrvamist on kõige parem toimetada ahju hõõguvatel sütel. Tõrvaga määratud suuski liigutatakse süte kohal kuuma käes edasi-tagasi, kuni ilmuvad suusatallale valged mullikesed; vahetevahel hõõrutakse suusapind villase lapiga pooride

0—7° — sulatatagu kokku $\frac{3}{5}$ osa vaha, $\frac{1}{5}$ — steariini, $\frac{1}{5}$ — rasva ja pisut tõrva; 2) samasuguse külma juures sobib ka määre, mis koosneb parafiinist ($\frac{3}{5}$ osa) ja pruunist vahast ($\frac{2}{5}$ osa); 3) Külma üle 20-ne kraadi — tarvitatagu puhast männitõrva. Kokkusulatatud segud pannakse hangu ja lõigatakse hiljem tükkideks. Spordiärides on müügil ka valmis-määrde. Need määrde hõõrutagu külmalt suusapõhjale ja soojendatagu hiljem künlatulele üle, nii et määre kataks ühtlaselt suusapõhja. Mida pikemat maad sõidetakse, seda tugevamalt tuleb määrada.

Pärast suusatamist puhastatagu suusad hoolikalt lumest ja asetatagu seinale — ninadega allapoole, et vesi hõlpsamini alla nõrguks ja »suusakontsud« liigselt ei pehki-põrandal veelombis seismisest.

3. Inversioon.

4 Hüperbool e. liialdus.

Suusasaapad määratagu enne tarvitamist. Selleks on olemas eriline veekindel määre, mida saab osta spordiäridest.

Suusatamise vaheaegadel hoitagu suusad klambrites, et neid säästa kooldumisest; ninad olgu ninapulgaga parajalt paines. Suvel asugu suusad

kuivas kohas lamades või püsti olles serviti.

Need on vaid üksikud näpunäited algajaile. Ajajooksul igal suusatajal täienevad kogemused isenesest. Jõudu kõigile selle ilusaima talvespordi harrastamiseks!

H. J.

Eesti koolinoorsoo-liikumisest.

(Järg.)

Noori aga ei huvita spetsialiseerumine ja kuiv teaduslikkus, vaid noorus otsib avaramaid teotsemisvõimalusi. Noorusühingute ülesanne pole mitte spetsiaalalu sihitada, näitlejaid, sportlasi jne. kasvatada, vaid arendada kodanikke ja inimesi, kes tunnevad elu tema üldsuses, ütleb üks soome noorsoojuhte. Ja töötamisviisid ringides pole ka noortele kuigi vastuvõetavad. Tähtsamaks tegevusvahendiks on referaatkoosolek. See aga ei suuda võita alati liikmete poolehoidu. Esiteks ta sarnaneb õppetunnile. Tuleb ju referaadi aine hankida enamuses raamatuist, kuna referendi oma tähelepanekud ja mõtted vaevalt selles mingit osa etendavad. Koos-

olijad aga moodustavad passiivse kuulajaskonna, sest vaevalt on võimalik vaielda vastu teaduslikele dogmadele. Niisugune olukord ei ole kooskõlas noorsoo-liikumise sihtidega. Noortele peab võimaldatud olema vaba eneseavaldus oma algatusel ja juhtimisel. Noori veetlevad niisugused üritused, kus enamusel on võimalus aktiivselt kaasa töötada oma võimete ja annete kohaselt. Sääraste tegevusvahendina võin mainida kõnevõistlusi, vaidlusõhtuid, oma loomingu õhtuid, kirjanduslikke kohtuid, suvipäevi, kongresse, ajakirja jne., mis tänapäeval on jäänud tagaplaanile. Nende läbiviimine aga nõuab suurimaid kulusid ja kaasatulemiseks

mitmesuguste kalduvustega noori. Eri-ülesannetega ring seda vaevalt üksikult suudab. Selle läbiviimiseks on tarvis organisatsiooni, mis koondaks mitmehuvilisi noori mitmest õppeasutisest.

Teise tegurina, mis õppiva noorsoo isetegevust halvab, nimetame keskkoha puudumist. Eesti Koolinoorsoo Keskliidu likvideerimisega pole enam seda hooguandvat asutist, kes elustaks ja virgutaks üksikuid õpilasringe intensiivsemale tegevusele. Pole enam niisugust keskorganisatsiooni, kes korraldaks üleriiklikke ettevõtteid.

Need tegurid, ebasobiv organisatsiooni vorm ja keskkoha puudus, on takistuseks elujõulisele koolinoorsooliikumisele. Kui tahetakse, et meie koolinoorsooliikumine sama elavaks muutuks kui meie riikliku iseseisvuse algaastail, siis tuleks mitmeid reforme läbi viia. Kõigepäält tuleks luua keskkohad — E. Koolinoorsoo Liit — kuhu koonduksid üksikud õpilasringid. See keskkohad organiseeriks noori ülemaaliselt ja korraldaks üldisi suuremaid ettevõtteid, mis ärataksid huvi

laialdasemais ja mitmekesisemate huvetega noorte hulkades ja tooksid uut vaimustust ja töömeeleolu praegusesse üksikõikesse ja vaimsele unisusse õhkkonda.

Vaevalt aga võib loota, et lähemal ajal niisugune ideaalne unistus teostamist leiab. On ju tänapäeva meeleolud ja vaated palju muutunud ja need on noorsooliikumise vastu vaenulikud kui aastakümne eest. Raske majanduslik olukord ja materialistlik ümbruskond on õppuritesegi oma mõju avaldanud ning lämatanud neis selle noorsuliku idealismi ja vaimse aktiivsuse, mis olid eriti omased meie iseseisvuse algaastate noorile. Ei ole meil enam niipalju kõrgeid aateid ja õilsaid sihte kui noorsooliikumise õitseastail. Võib aga loota, et praegusele närbumisajale järgneb varsti uus õit-seng. Kuigi eriti käesoleval aastal on märgata languse tundemärke noorte isetegevuses, pole siiski põhjust pessimismiks, vaid meil peab olema usku uude tõusuaega ja me peame ise selle saabumiseks aktiivselt kaasa aitama.

M. Park.

Ühest keskustelust.

Sume valgus täidab punasetapetist saali.

Härra Arno Raag, kirjanik, kellest praegu nii palju juttu — vestab meile oma esimesist õpinguist ja kirjanduslikust arengust.

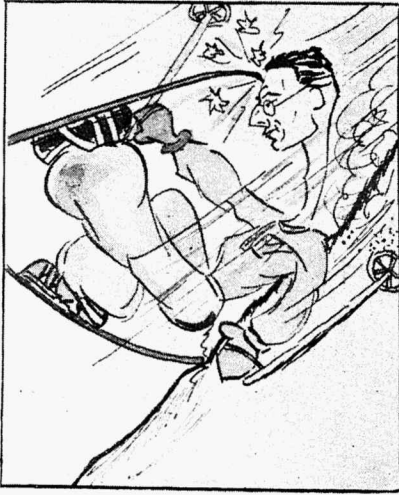
Alul kirjanik raamatutarkusest eriti ei hooli, sest õpetaja, keegi sugulane, on vali ning nõudlik ja soovib, et poiss töötaks hommikust õhtuni. Säärast soovi ei ole aga kerge täita. Mõnikord, kui aabitsalektüür muutub liialt tüütavaks, kuulutab Arno välja „nohupühad“. Kael on haige ja pää valutab — kes siis saab sedaviisi õppida! Algab piimakeetmine ja meesulatamine, kuni tõbine on jälle terve

ning õppimine võib taas jätkuda endisen suunan.

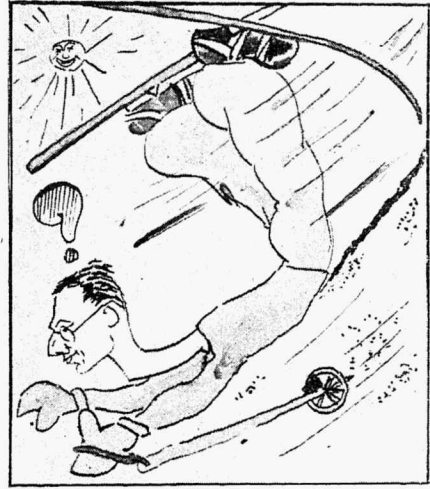
Selliselt möödub kaks aastat. Siis Arno saab üheksaastaseks ja läheb külakooli. Siin ta märkab, et koolielu polegi nii halb, kui ta esmalt arvand. Õpingud ei tekita üldse raskusi, sest hoolsa sugulase töö on kandnud vilja.

Oma esimese kirjandi kirjutab Raag teisen klassin. See on mingi ümberjutustis. Poiss kirjutab täis kaks tahvli poolt ja õpetaja hindab töö 4+iga. Arno on parima hinnanangu omanik klassin.

Ka hiljem, Treffneri gümnaasiumin, „veab“ kirjanditega ikka hästi.

5. Ektfemism.

6. Pleondsm.

Kord tekib Raagil pisike intsident kellegi klassivellega ja ta ütleb sellele: „Kirjutan sinust jutu!“

Õhtul asub poiss lubaduse täitmisele. Juba paari-kolmetunnilise töö järgi valmib kolmeteistkümne-leheküljeline käsikiri. Järgmisel päeval annab ta selle pinginaabrile lugeda, kes lausub: „Kirjuta aga edasi!“ Mõne nädala kestel valmib 120—130 leheküljeline kirjutis — Arno Raagi esimene pikem proosatöö.

Luuletamiseks annab tőuke mingi vemmälvärss, mille kooliveli Raagi kohta oli sepitsend. No sellele on tingimata tarvis vastata. Õhtul on jälle õppetöö kõrval kibedat kirjutamist. Teisel päeval käib luuletis käest kätte ja sunnib võistleja vastuvärsse mõtlema. Nii kirjutatakse vastamisi 7—8 lugu.

Kuna juba kord on hakat riime lülitama, siis kasutatakse seda oskust ka muude meeolude formuleerimiseks.

Gümnaasiumi lõpetamiseni on tekkinud salmikuid juba niipalju, et Raag võib välja anda oma esimese luuletuskogu „Unustuste saar“, mis ilmub a. 1926 „Looduse“ kirjastusel.

Kirjanduslike harrastuste ja õpingute kõrval jääb Raagil veel aega õppuri isetegevusetöökski. Ta on Koolinoorsoo Liidu humanitaarseksi-

ooni liikmeks ja lööb sääl kõigile üritusile elurõõmsalt kaasa.

„Vahel oli päevas kolm koosolekut,“ seletab kirjanik, „ja alles hilisõhtul sai asuda õppima.“

Küsimusele, kas „Mässuvaimu“ tegelased on arendet reaalseist isikuist, vastab kirjanik, et on. Ta ei tegevat sellest ju mingit saladust ja jutustab lahkelt, kuis tema kodukülan vana talur kosind noore naise. Naise ja peremehe esimesest abielust poja vahel tekkind vahekord. Peremehe mõjus see masendavalt. Samal ajal, kui tema naise ja poja last ristiti, oli ta läind ning poond end lakka.

See lapsepõlvest kirjanikule meeldejäädud mälestus pole talle sugugi meeldind. See on olnud koguni vastumeelne. Kuid siiski pole suutnud ta seda unustada ja valand selle lõpuks kirjanduslikku vormi, tuues aine 1. veebruari sündmuste foonile ja püüdes pehmedada kurbmängu trastilisust. Nii sai „Mässuvaimu“.

Teose valmimisega on kadund ühtlasi ka endine vastumeelsus ja kirjanik kavatseb veel kord „Mässuvaimu“ ja „Teise nooruse“ tegelaste juurde tagasi pöörduda, ent edaspidi.

„Kuidas meeldib teile Velda tüüp Vanemuisen?“ uudistame.

Jaa, meeldib. Vanemuise Veldal olla koguni sarnasust Velda algtüübiga (kes muuseas kaks aastat tagasi surnud). Eriti hästi on edasi antud miimiline mäng.

„Aga mis siis härra kirjanikul praegu on teoksil?“ uurime edasi.

Nüüd kuuleme, et Arno Raagil on taas valmis uue teose käsikiri, mis ilmub trükist kevadel päälkirja all „Tundmatu tütarlaps“. Uus romaan kujutab gümnaasiastide elu ja kannab motot:

„Oli väikene romaan, mis läheb mööda — surmavaid haavu ju seega ei lööda.“

Ka luuletisi olla kogunend ühe

kogu võrra, kuid need niipea vahest siiski ei ilmu.

Veel üht-teist. Pisut -tet ja -u lõppudest, optimismist jne. ning märkame, et lõbusan ja huvitavan keskustelun on aeg möödunud kiirelt ja lahkume, tänaden vastutulelikku kirjanikku informatsioonide eest.

Väljan on videvik tihenend pimeduseks ja kollased elektritähed on süttind võidutseden. Külmu tuul jookseb mööda Roosimäge üles — kuid varsti tuleb kevad ja uus romaan! Küll on ilman palju seda kärsitut ootamist!

Abituriendid.

Kirjavahetusest soomlastega.

Kes küll pole kuulnud nii mõndagi meie põhjanaabreist — soomlasist! Paremini aga õpime tundma soomlasi, astudes nendega lähemasse ühendusse. Selleks on meiegi koolinoored loonud sõprussidemeid Soome noortega, on astunud nendega kirjavahetusse. Kirjavahetus pole veel kestnud kuigi kaua — möödunud aastal alles saime esimesed kirjad — kuid juba võime vabalt lugeda ja aru saada kirjadest, kuna alguses tuli neid lasta tõlkida. Kui öeldakse, et soomlane on sõnakehv, siis nende kirjade põhjal tuleb küll otsustada hoopis vastupidist, kuna need on pikad, sisukad, täis noorus-tuld ja isamaa-armastust. Osatakse elavalt esile tõsta oma kodumaa loodust. Minu suleliitlase kodu asub Lamposaarel Saima voogude keskel. Ta ise kirjutab sellest järgmist:

„... Lamposaar on mandri lähedal ja tema ümber on palju teisi saari. Lahes pole suuri laineid, aga Kesk-Saimal on nad juba kaunis suured. Kõige päälle vaatamata ei vasta Saima lained mere laineile. Enne elasin Tervajoel, milline küla asub Viiburi lahe rannal. Elasin 15 aastat mererannal. Seepärast õppi-

singi armastama seda ja seisin vahel tundide kaupa ranna kaljudel ja kuulasin. Mere võimsad lained äratasid mus vaprust ja pühkisid meelest kõik väikesed kurbused. Igatsen vahel väga merd ja sünnikoha kaunist loodust. Sääil on suured kuusikud, kaasikud ja palju muud, muud kaunist ja armsat. Olen asunud siin saarel juba üle aasta, aga pole temasse veel kiindunud armastusega. On aga siingi kaunist loodust. Ümberringi kasvavad ilusad salud, mis annavad kauni ilme kogu metsale...“

Kirjutab siis veel koolidest, et neil sääil olevat väga lõbus. Õpib Lappenranna ühisgümnaasiumis. Tihti tulevat poiste ja tütarlaste vahel tülisid, aga et viimased ülekaalus, siis jäävat võit alati neile. See mu soomlasest-sõbranna on suur spordiharrastaja. Koolis meeldivad talle kõige enam võimlemistunnid ja õhtupoolikul käib suusatamas. Peab väga lugu sünnimaast, Soomest. Siin katkend ühest kirjast, mis kirjutatud 1934. a. kevadel:

„... Tunneme sõsarahva lapsina ühtekuuluvuse ustavust. Leian kirjast, et sina armastad isamaad Eestit samuti

7. Oksümooron.

8. Perifraas.

kui minagi Soomet. On nähtud muidki maid, aga ei ühtki nii kaunist kui sünnimaa Soome.“

Üldse kirjutab too soometar palju huvitavat, mõnikord on mitu poognat tihedalt täis kirjutatud. Kirjavahetus soomlastega annab palju häid taga-

järgi, näit. me saame arendada keelt, õpime tundma soomlase iseloomu. Üldse peaks meil soomlasiga kui hõimlasiga olema rohkem läbikäimist, et tunda end lähedastena. Seepärast: süvendagem sõprussidemeid!

L. Kuusik.

Üheksa kollektiivvihikut.

Juba mitmendat aastat peetakse meie kooli peaaegu kõigis klassides kollektiivvihikuid. Need on vihikud, kuhu kantakse paremad kirjandid iga kodu- või klassikirjandi puhul. Nii kogub mitme aasta jooksul õige mahukas koguteos, mis pakub ülevaadet ühe klassi kirjanduslikust arengust esimesest klassist kuni viimaseini.

Mu ees on üheksa kollektiivvihikut, erinevad vaid kausta paksuselt; tööd neis on samatasemelised vaatamata väikesile kõikumisile.

Tööderohkusest seisab erikohal praeguse IV b kl. vihik 25-e tööga, sellele järgneksid möödunud aasta V-a 25-e, praegune V-b klassi I ja II õppeaasta kollektiivvihik 22-e, möödunud aasta V-b kl. 22-e, tänavune V-a kl. 21-e, tänavune IV-a 19-e ja tänavune II gümn. kl. 14-ne tööga.

Eriti meeldiv on möödunud aasta V-a kl. kollektiivvihik oma tühtlase, ilusa ühele lehepoolele kirjutatud käekirjaga. Praeguis neljandate ja II gümn. kl. vihikuis on terve rida päris keni jooniseid, kuid

ainult vihiku alul, lõpul muutuvad nad haruldasemaks ja arvan, et kui kord kantakse sisse V kl. töid, siis vaevalt tõmmatakse päälkirjalegi veel joon alla.

Ei teeks viga, kui sulejoonistusilegi tilgutataks laik värvi pääle, nagu esineb IV-a kl. vihikus.

Kui edaspidi hakatakse pidama kollektiivvihikuid, siis näeksin häämeelega, et nad oleksid kirjutatud ühtlase käekirjaga lehe ühele poolele; et neil oleks ees sisukord ühes klassi ja autori täisnimega; et kirjandite komplekti vahele jäetaks vaba leht, kuhu siis tähendatakse järgnevat klassi; et kõik tööd oleksid ühes vihikus ja varustatud autori allkirjaga. Tähtsam kestand on sisu. On palju sirinat, lilledõhna ja sillerdavat kõigis neis kollektiivvihikuis. Esineb sääraseid vigu nagu rästikute nägemine metsas, ujumine 20–30 m sügavuses vees jne., isegi vanemate klasside töis. Liig palju romantikat aetakse taga ja seetõttu ehk tunduvadki parematena rohkem elulähedasemad teemad,

Kuid vaatleme nüüd üksikult iga klassi toodangut. Peatun pikemalt ainult nende paremate kirjandite man, mis ei ole ilmunud „Ilois“.

Möödunud aasta V-a klassi kollektiivvihik.

Kõige paksem ja meeldivam kollektiivvihik. Ilusa, ühtlase käekirjaga lehe ühele

Möödunud aasta V-b klassi kollektiivvihik

jääb maha oma sõsarklassi kollektiivvihikust nii välimuselt kui sisult. Huvitavamatenas tuleks mainida H. Ratsini vestet „Koolist“, mis on kirjutatud õpilaste argoos, P. Lemmatsi isikukirjeldust „Kassi Mai“ ja A. Puutsa luuletist „Nukrus“, millistest viimane on ilmunud ka „Ilois“. Esile

TLK III klassi kollektiivvihiku tiitelleht.

poolele kirjutatud II, III ja V klassi tööd. I ja IV klassi kirjandid on vist „ära haihtunud“.

Palju kõitvaid ja meelivaldavaid töid on siin. Eriti kaunis on I Nopassoni „Õõ“, palju taha tast ei jää ka U. Väljaotsa luuletis „Tunnis“, E. Kingsepa dialoog „Liisu ja Viiu“, E. Maaseri väga lõbus „Meie klass“ ja E. Villemsoni statistiline „Minu sugukonna ajalugu“ ühes huvitavate graafikutega.

Võõrastust äratavad vaid luuletuste tõlked. Kollektiivvihik olgu ikkagi originaaltööde jaoks, tõlked jäägu tast eemale, kui hääd nad ka ise ei olekski.

Kõige selle ilusa ja hää sees esineb dissonantsina F. Kuhlbaichi „Kas ra'uldas mind keskkool?“ Siin on oma kooli arvustatud õige ühekülgsest,

küünivad ka paar arutlust: L. Lauri „Keda ma pean kangelaseks“ ja L. Mehini „Kumba eelistan, kas teaduslikku kirjandust või ilukirjandust“.

Praeguse V-a klassi kollektiivvihik.

Praegusel V-a klassil on kaks vihikut: 1) I klassi tööd ja 2) II, III ja IV kl. tööd. Esimese omist on paremad ilmunud „Ilois“, seepärast ei peatu ma nende juures. Teise vihiku kirjandeist väärib mõnigi äramärkimist. Kõigepealt E. Nui'a kurvameelne „Maantee“. Ilusasti on kirjeldatud seda katkematut halli linti, mida mööda liiguvad askeldavad inimesed.

Realistliku kirjelduse saunas käimisest annab E. Nui ja O. Janiado. Viimaselt autorilt on ka reibas matkapilt „Hulkumas“, kus kirjeldatakse kahe noore nipernaadi suviseid seiklusi maal:

„Palja jalu, kompsud seljas, parajad

kepid käes, nii me läksime. Tema ees, mina järel. Kui väsisime, istusime tee veerde vastlõigatud kraavi kaldale, jalga-dega jahedasse vette, või viskasime endid lopsaka rohu sisse viivuks selili, ahmisime mitmesuguste aroomidega segatud värsket õhku ja vaatasime pärani silmi üksikuid taevasinas roomavaid pilvi“. Ööbitakse metsas tiheda kuuse all, tehakse tuli üles ja valmistatakse õhtueinet:

„Nelja raudkivi keskel tulekeel, mis nilpsab kollase keelena niiskete hagude ümber kord siia, kord sinna; katel tulel, kaks nõgiste nägudega olevust ta ümber — ja meelde tuleb tuttav jutt õitselistest, kes raudsete kühlitega katla ümber segavad tuld — kulda.“

Omavalmistatud toit — küll see maitseb! „Uni aga varitses vist tolle tiheda kuuse taga, sest varsti mähime endid riie-tesse, paneme pead samblapeotäiest padjale ja teineteise ligi hoides uinume.“ Hommikul läheb teekond edasi, uusi muljeid, uusi pilte võtab vastu silmapaar:

„Põllud ja majad, majad ja põllud. Kuid seal tulebki neid varajasi talumehi. Mõnedel piibud suitsevad suus, istuvad ühe jalaga vankris, teine üle vankri ääre ripakili; selja taga hõbedased piimanõud ja koorekirnud. — Või on need perenaised, tüdrukud suuris, kohmakais reisimant-leis, pääs valged mustriaga rätikud. Mõ-nedel Mikud-Jukud kui pisikesed pambud kõrval, kes tahavad ka lähemalt näha seda pika plekkkorstnaga meiereid.“ Ja õhtul leitakse lahkett vastuvõttu talus, kus vihel-dakse, süütakse maitsevaid kartuleid — ja siis magus uni lakas värsketes heintes: „Heinad krõbisevad tasa kõrva juures — All laudas inises vasikas, tuuleiil aga pais-кас üksikuid kandlehelisid lahtisest uksest sisse. — Siis oli kõik vait“.

Kaunike töö on ka J. Viise „Minu tuba“, kus olevat väga huvitav mõnetuhanda-aas-tane mööbel, ja H. Tammuri „Pimedus“, mis on muide ilmunud ka „Ilolis“.

(Järgneb).

Rooisristlane ja Homo sum.

Sääl, kus Põhjalahe kohiseb . . .

Muljeid IV-b kl. ekskursioonilt Põhja-Eestisse kevadel 1934. a.

(Järg ja lõpp.)

Kas piire ei olegi sel maa-alusel riigil? Vähemalt võhikul on neid raske ette kujuta-da, kui öeldakse, et veel mõni kilomee-ter edasi seisame vastu kivimüüri, kus töölisel samm-sammult murravad teed edasi kiviseinas.

Pöördume paremale, säält jälle vasakule, kohati liigume aga eeskujulikult sirgjoone-liselt, möödudes üksikuist vahipostest — mees kivistunud pilgul saab hetkeks vaheldust meie kihavast seltskonnast, siis jääb aga vilkuma üksik tuluks pilkases pimeduses, kus ainult vaimud oma nõianiite põimivad kartlikult tuksuva südame ümber.

Juba viisteist meetrit maapinnast all-pool, ja vajume veel iga astutava sammuga. Kopsud tõmbuvad täis niisket, jahedat õhku. Igaüks kuulatab hinge kinni hoi-des. Kuuldub tugev, kaugelkosteve tume mürin, mis kajab kaua pikemais kaevan-dusesopes ja tundub, kui väriseks selle tagajärjel isegi tardunud kiviriigi massiiv-sed võlvid. Esimesele tõukele järgneb teine, kolmas, neljas . . . „Ega me ometigi pea läbi elama Zola söekaevurite saatust...?“

küsib lõpuks ehmunult keegi nais-ekskur-sant, lõpetades sellega ühtlasi piinliku vai-kimise. Kõikide silmad pöörduvad küsi-valt kaasavõetud teejuhi poole. See nahkse kuue ja mütsiga, säärsaapaid kandev, kuivetanud näoga mees tunduski sel momendil „vaese patusena“, kes on veda-nud meid siia urkasse ja pidi nüüd vas-tust andma. Vastus ei viibinud kaua. Kui-vetunud, kevadtuulest pruunile näole tek-ib lahke, siiski pisut irooniaga piparda-tud naer ja järgmisel momendil kajab ümbrus juba lõbusast jutuvadinast. — „Mur-takse lõhkeainega põlevkivi lahti, laotakse vagonettesse, need veetakse pikas rong-is väikeste kaevandushobustega maapin-nale,“ jutustab teejuht.

Lõpuks jälle oleme jõudnud kaevanduse avausse, kus naeratab õrnsinine kevad-taevas.

Paepõhjaline maantee lookleb salalikult tasaste niiduvõsastiikkude vahel. Meid ei kõida siin enam üksikud kidurad männid või kased, vaid hing on ootel. Meie auto peatub. „Kas meri ei paista veel?“ päri-

takse üksteiselt autolt maha ronides. Ekskursiooni-juht, kes kogu aeg meie eest isalikult hoolitsenud, pistab maakaardi kergelt põuetasku. — „Teeme veel ühe väikese jooksu, siis oleme kohal!“ Aga see jookks kujuneb võidujooksuks. — Igaüks tahab esimesena kohale jõuda ja pingutab end viimase võimaluseni, et omada loomulikku õigust näha esimesena neid võluvaid vorme, mida sinne loodus on pärinud. Juba paistabki siniviir, — laieneb järjest ja lõpuks lahutab meid merest ainult kurristik. Me seisame Ontika kõrgel paekaldal. Vaade on vaimustav. Sa unustad enese, tunned end liig väikesena siin, kus loodus teeb hiigelkukerpalle, kus laiad, isegi monotoonseks muutunud puisniidud kärstatakse lõhki 60 meetrit järsult allalangeva packuru poolt ja kus su silm võib takistamatult eksida valendavil lainete harjul. Su pilk suundub kaugele, kus merepinna sinine väli muutub tumeroheliseks ja ühtub taevalaotusega. Ulatuks pilk veel säält edasi, paistaks Soome rand. Aga seekord peame leppima sellega, et võtame vastu tervitusi laineilt, mida põhjatuul suure kohinaga meie randa paiskab. See kohin sütitab ja rahustab, see kohin on sundinud luuletajaid looma oma meistervärsse ja kunstnikele andnud ideid nii värvides kui ka helides avaldamaks oma tundeid.

Ja milline võitlus käib siin; igavene rahulolematus ja kärsitus millegi vastu. Milleks? Raske taibata. Vahest peab loodus siin oma küllastunud energiaga võidupidu. Sina väikene vaatleja unustad enese hoopis; lased mõtteil rännata tuulehõlmas ja tundeil heljuda merekohinas. Sind valdab lõpmata rahu, vaim vabaneb igapäevaseist pisimuredest ja hõljub mere-laineil, mis kerkivad üksteise järele. Valge kajakas laskub, kastab vette teravad valged tiivaotsad, tõuseb siis jälle plastiliste tiivalõökidega kõrgemale.

Aga kuidas pääseb alla järsust paekaldast — täiesti võimatu paistab esialgu, siiski suure julguse ja väikese tarzanliku osavusega laskume mööda kohati sammaldunud, ajahambast murenema lõõnud kaljuseina rannale. Kahju ainult, et mitte supelrannale, kus oleksime võinud supelda soolases merevees. Maitsesime igaüks vett, ja tunnistasime, et see tõesti on soo-

lane. Keegi ksv., kes ilukirjanduse kaudu maailmamerede saladusi on uurinud, meenutab, et Soome lahes on vesi ikka veel mage, sest palju neid väikesi soolasilke siin ikka elab, aga vaadake, kus meri on poolkuivalt täis soolaheeringaid, sääal ärge maitskegi, sääal võib julgesti vee pääl kõndida, aga supelda ei saagi. Olgu kuidas on merepääl kõndimisega, päevamuret tegi kõndimine siledaks ja timmarikuks lihvitud kiviklibuga kaetud mererannal. Igal sammul võib nikastada jala ja siis istu lagunenud lodjale ja tunne kaasa kaluri vana sõbra huvitavale minevikule — ja teised vaatavad uhket Vallastet, kus veejuga langetab alla kõrgelt paekaldalt.

Mis siin aga veel üllatas, see oli „kõisraudtee“ mereranna ja kõrgel kaldal asuva kaluriteküla vahel. Tugeval teraskõiel vinnavad kalurid oma saagi üles suitsetamiskodadesse, kust meie pärast väsitavat matka mererannal kauplesime välja soodsail tingimusil maitsvat suitsukala. Oli nauding lehada värskel murul, vaadelda kaluri perekondade askeldusi, maitssta suitsukalu ning kuulata kohavat ja rahutut merd.

Jala edasiliikumine kivirahkudega täidetud mererannal toob meile suure üllatuse. — Jõuame välja Vallaste joani. Me oleme harjunud jugasid ette kujutama suurte mässavate vecmassidena, mis peavad metsikut võitlust tormates kivistel kaljudel. Mis aga on Vallaste joal sellest pakkuda. Ei midagi sellesarnast. — Hõbedane veelinik langeb kõrgelt paeservalt alla. Ja see suur kõrgus päästabki Vallaste joa au, mis niisuguse väikese vecmassi juures ei oleks nimetamisväärne. See veelinik tundub otsata pikk. Ega me ei tohtinudki kaua vaadata, vaid ilkasime rahutult-janunevalt uusi maastikke.

Toila mereranna ilust on inimesed aru saanud. Suvel koguvad suvilad täis rahvast, kes naudivad looduslikke mugavusi ja võlusid.

Muidugi Toila pärl on Oru loss, endise vene suurkaupmehe Jelissejevi ehitatud. Pühajõe kaunis loodus on siin teinud suurepäraseid kombinatsioone. Ühtlasi võib aga ka siin näha, missugused laastavad ja hävitavad nähted käivad kaasas revolutsioonidega.

Edasi teel Narva möödume Vaivara

Sinimägedest Need on kujult samasugused mäekübalikud, nagu neid mujal küllalt leidub. Aga Sinimägedel on siiski eriline omadus ja ka võlu selles mõttes, et nad on alaliselt ümbritsetud sinise õhulise looriga.

Lähenedes ajaloolisele Narvale, vallutame veel Narva-Jõesuu alevi. Aga mida teha varakevadell supellinnas, pääleegi kui merelained Soome rannast uhavad männipalke ja kaikaaid siia pehmeliivasele laiale rannale. Palju mugavam on viibida Narva ajalooliste müüride vahel. Ja ajaloolisus paistab siin igal sammul silma, alates Jaani ja Hermani kindlustega, mis on versta-postidena seatud piirile, kus pörkavad kokku ida ja lääs, ning lõpetades kitsaste tänavate ja rikkalikult nikerdustega kaunistatud majadega. Aga siia on ka juba moodne tehnika sisse tunginud, püstitades kolossaalseid vabrikuhooneid, vangistades sääljuures kose suurt energiat.

Punkti meie edasitungile paneb Eesti-Vene piir. Narvast viib piirile sirgjooneline magistraaltee, mis aga on viimastel aegadel hakanud rohistuma. Seisame traataia taga ja silmitseme paradiisi suuri väravaid ja mõtleme: millest küll jõutud need ehitada. Piirivalvur räägib, et ennem, kui saanud „punase“ piirivalvuriga väikest juttu ajada, siis räägiti tihti „kartulivabariigist“. Kui Eesti poolt ehitati traataed piirile, siis pärinud jälle üks ülepiiri kolleeg, et milleks oli meil tarvis seda traataeda. Meie piirivalvur vastanud: „Selleks, et vene sead ei saaks eesti kartulisse“. Muidugi päale selle ei võetud enam „kartulivabariiki“ suhu. Piirilt lahkudes soovime kõike hääd truile ametnikele ja silitame dreneeritud hundikoera turja.

Nüüd viib tee juba tagasi kodulinna rajule, kuhu jõuame rikkalikude ja värskete muljetega.

E. Allik.

TKG ja KK kooperatiivi tegevusest.

Peatume hetkeks ja vaatame õpilaskooperatiivi möödunud aasta tegevust ja edukust.

On mindud välja õpilaskooperatiivide asutamisel just sellest seisukohast, et nende tegevus oleks võimalikult analoogiline teiste tarvitajateühingute tegevusega, et õpilased koolist lahkudes teatud praksisega ühistegevuse alal ja võiksid siis hiljem oma tegevust sellel alal eduga jätkata.

Vastavalt sellele, omab ka meie kooperatiiv täielikku, tarvitajate ühingutele vastavat raamatupidamist ja asjaajamist. Kooperatiiv töötab oma põhikirja alusel koos Õpilaskonnaga. Seega kuulub ka Õpilaskonna kontrolli alla ja tarviduse korral võib Õpilaskond saada raha kooperatiivi kassast.

Õpilaskooperatiivi juhivad 5-liikmeline juhatus, kuhu kuuluvad: O. Rosenberg, juhataja ja ärijuht, kassapidaja L. Martinson (kuid tegelikult on kassa-raamatut pidanud Kaubanduskooli III klass büroopraktika tunnis), M. Tõnisson, raamatupidaja, H.

Kõdar ja E. Raudsepp, müüjannad, kes mõlemad on võtnud omi kohustusi tõsiselt, mida tõendab nende laitmatu teenistus ja täpsus.

Vaimne kõrgepinge väsitab tõsiselt, ja loorberid ilmuvad unenägudes...

Kooperatiivi puhtäristil külge vaa-
deldes võime ka sellega täiesti rahule
jääda. Olgugi, et need tagajärjed,
mis esialgu saavutatud, on väikesed,
on meil siiski põhjust sellest rõõmu
tunda ja saada jõudu uueks tööks.

Lõpuks tänan kõiki kaasvõitlejaid,
kes on suurel määral toetanud meie
ühisettevõtet, ja soovin edu ja õnne
uuele juhatusele!

Osvald Rosenberg,
kooperatiivi juhataja.

Kirjandus.

Tammsaare, „Tõde ja õigus V“.

Tammsaare chef d'oeuvre „Tõde ja õigus“ paisus möödunud aastal uue kõite võrra. Selle viie kõitega on autor tõenäoliselt jõudnud lõpule oma eepo-
peiaga. Ring on tehtud. Romaan algas Vargamäel noore oma kodu rajava Andre-
sega, kujutas Andrese ja selle vastastüübi Pearu perekonna lugu, siirdus siis linna-
miljöösse ja andis läbilõike eesti har-
ritlase, Indreku elusaatusest, ning nüüd selles romaani V-ndas osas on tegevus jälle kandunud tagasi külla, Vargamäele. Indrek on linnasläbi elanud vapustava pe-
rekonna-tragöödia. Ta on tapnud oma naise Karini, on leidnud aga siiski kohtu poolt õigeksmõistmist. Ta on küllastunud linnast ja põgeneb tagasi maale, oma isa-
kodu, Vargamäele. Siin saab ta Andre-
se, oma isa põletavaima soovi — jõe allalaskmise täidesaatjaks. Siin püüab ta aegamööda võita tagasi ka oma sisemise tasakaalu. Ta töötab kui sunnitööline, kaevab soos kraavi, et unustada möödu-
nud kurbi sündmusi. Ja väsitavas töös ja vaikses ning lihtsas maaelus ta leiabki rahu. Selleks mõjub kaasa ta endine teeni-
ja Tiina, kes teda armastab ja kõikjale talle järgneb. Ja Indrek lahkeb Varga-
mäelt optimistlikult, et alata uut elu.

Endiselt käib võitlus Vargamäel tõe ja õiguse pärast. Seda aga peab siin uus generatsioon, Andrese ja Pearu lapsed ja lapselapsed, kelles samuti mäslavad tunded ja kired, vihahood ja rõõmutuhinad, armastus ning kadedus, nagu omal ajal nende vanemais. Andres ja Pearu ise aga on elunäitelavalts tagasi tõmbunud ja peavad vaikselt, endasse süvenenult aru, kel-
lel Vargamäel oli tõde ja õigus. Ja lõpp-
arved, mis nad teevad, on sootu teised kui need, mida tehti meheas.

Andres on asunud elama sauna. Ta mõttemaailm on saanud palju positiivse-
maks. Noorena ta leidis, et Jumalgi ei tee õigust, ent nüüd ta on veendunud, et Jumal on siiski talitanud õigesti. Jumal on küll olnud Andrese vastu õiglane, aga tema pole suutnud oma inimliku mõistu-
suga aru saada. Maailmas valitseb õigus, kuid Andresel pole korda läinud teda saa-
vutada. Andres mõtiskleb palju ja jõuab

lõppeks otsusele, et neil mõlemail, nii Andresel kui Pearul, võis olla õigus, et nad mõlemad on olnud tarvilikud inimesed. Ta võrdleb ennast ja Pearut kraavi-
labidatega — ühega murtakse muld lahti, teisega visatakse muld välja — kuid need mõlemad on tarvilikud. Teose lõpul Andre-
res leiab, et siiski suur tõde on olemas ja et temagi saab osa sellest, sest ta südame-
soov täidub — jõgi lastakse alla. Ja ta uinub õnnelikuna igavesele unele.

Andrese vastandtüüp Pearu leiab, et asjatud on olnud igavesed „rehnutipi-
damised“ Vargamäel kahe kange vana-
mehe vahel. Ta ütleb Indrekule: „Ka sinu isa mõtlemised ja himustamised on tühjaks saanud, meie mõlemad, need kaks kanget Vargamäe vanameest, oleme tühja eland ja protsessind, sest meie rehnuti-
pidamised ei ole piisand vägede Jehoova ees.“ Siiski Pearu omab ka selles osas veel tublisti vanu jooni. Ta mõtiskleb palju. Teda vaevab pärija küsimus. Oma talu on ta andnud poja Karla kätte. Aga Karla poeg pole võimeline hakkama talu peremeheks, kuna ta on poolearuline. Pearu soovib, et Orule jääks tema „vah-
miil“ ja et see „vahmiil“ oleks „veart“ ja „kanget“ verd. Ta unistab tihti Kröödast, Andrese esimesest naisest, sest „Kröödal oli veart veri“. Ta otsustab seepärast koha anda oma poja Joosepi pojale, sest Joosepi naine oli „õndsas Kröödas“ tütar — nii tuleks Krööda veri Orule. Siis oleks mõlemal pool põllupeenart ja risti-
kivi-kupitsat üks veri, siis oleks kadunud vaen Mäe ja Oru vahelt, nii mõtleb Pearu. Aga lõppeks avastab ta, et Orulgi on seda „kanget ja veart verd“ ja nõustub jätma Oru peremeheks oma pojatütre poja. Ja ka see kange vanamees sureb rahus. Aga surseski ei unusta ta huumorit: „... Sel-
lepärast, Juuli, mu tütar, armasta oma ihu-
sugu, nii et ta oleks poeg, ja sinust saab uus Vargamäe ema igavesest ajast igaves-
t. See on minu viimne soov ning see olgu teile kõigile püha, hallelooja, uamen! Minge rahuga!“

„Tõde ja õigus V“ on rikas raamat. Siin on eepikat ja lüürikat, on oma siiru-
suga mõjuvaid, liigutavaid episoode, nagu Andrese surm, on aga ka vabastavat, lo-
hutavat huumorit. Kord areneb tegevus rahulikult, kord aga paisub see põnevaks,

hingeängistavaks. Teose stiil on lopsakas, paljusõnaline, täis murdesõnu ja nalja, aga ka täis sügavat filosoofiat. Andrese ja teiste kõnelustes ja mõtlustes on nii palju tõdesid, et vaevalt suudab lugeja neid kõiki meeles pidada. Kuna „Tõe ja õiguse“ eelmised osad lõpevad dissonantsiga, siis käesolev kõide lõpeb optimistlikult.

„Tõde ja õigus“, eriti selle esimene ja viimane osa, on suurim ja tähelepanuväärne saavutus Eesti iseseisvusaegses kirjanduses.

Homo sum.

„Südasuvi“.

Johannes Schütz.

„Noor-Eesti“ kirjastus 1934.

Moto: Kõik, mis on iganend —
viska ära,
loo vastne elu vaimust,
maast ja veest!
J. Schütz.

Ei muusa ole siin andnud kõlavat, kõrgelthäälestet harfi lauliku kätte, vaid tasa ja madalalt heliseva tsimbli. Kui luulekogu „Maha Rahu!“ kaldus pahemale, siis käesolev teos on midagi püstiseisvat. Ei ta kaldu kummalegi poole.

Vaikselt ja ühtlaselt veeretab „Südasuvi“ värssse. Ainult mõni üksik madal libisemine vasemale, siis kohanevad read mõne-veeruliseks isamaalauluks, aga taanduvad siis taas keskssele teeale. Kuigi see kogu ei paku eriti sügavalhaaravaid laule, hoiab ta oma pisikõikumistega ometi huvi pinevil ning mõjub tervikuna kuidagi rahustavalt.

Esimene tsükl „Vana Tallinn“ on reisikiri, õigemini erapoolik värsskirjeldis Tallinna tänavaelust, vaatamisväärsustest; ööst ja päevast, ning samasugune ringvaade värsses on kogu teoski.

Teine tsükl „Hüpe kõrgusesse“ nagu algaks tulisemalt, hoogsamalt lauluga „Kiirrongis“:

Rattad, rattad — ainult rattad
roopajätkel lõõvad takti,
kahel pool käib metsamüür.
Võõraid keeli vagun vatrab,
võõras käsi tõstab pakki,
särab sõrmus, punab küüs.

Ainult rattad veerevad Budapesti,

kuid hoog tõrgub minemast enam edasi. „Kroaatia motiive 2“ kajastab argielu võõrsilt, „Dalmaatsia rannalt“ kirjeldab loodust, aga „Vana türklane“ haarab inimhinge sügavusse kõige lihtsamal viisil:

Allah, Allah! sa oled kõrgel,
me viletsuses käime all.
Allah, Allah! — me elu tõrges
ja eesel lõpeb tänaval.

Ma hüüan sind, kui päike loojub,
sa jagad valgust, annad vett,
Su käsist jookseb tuisk ja soojus,
su sõrmeks maa pääl minarett.

Kõrv vanadusest tõmbub kurdiks,
su poole palun noorel kuul.
Hunt kuristikus lamba murdis,
torm ploomid maha kiskus puult.

Mu kukrust viimse vara kisub
see ahne kaupmees kõrval poes.
Allah, Allah! lõõ vihas risuks
too vilets Kristust paluv koer.

Ma mägedesse lähen jala,
sa varitsejast hoia mind.
Mu silm on tõnts ning püstol vana
ja vaenlasel on valmis ling.

Allah, Allah! — muul väljas turnab,
ma palvetan, ma pole laisk.
Ja sinu armust pääle surma
ma pärin taevas tuhat naist.

Kolmandas tsüklis „Südasuves“ rändab autor kodumaal, maainimeste pisikeste rõõmude-murede keskel, ise meeleolutsev:

Kõik ringi käib, kõik korra maabub
ning vajub norgu tuulte all.

— — — — —
Me unistuslik pärisjagu
on ikka kuskil kaugel paos

ja rahul kõigega, mis olemas. Ei taha uuendusi ega protesteeri.

Nii rahulik ja madalatooniline on kogu teos, nagu pole olnud veel ükski teine luuletuskogu Eestis. Algalalik mõtteselgus on värssides, kuid siiski ka midagi sõnulseletamatut, tasakaalukust, mis annabki teosele ta väärtuse, ja H. Mugasto ohtrad originaal-puulõike-kaunistused ei riku rahustavat üldmuljet põrmugi.

Roosiristlane.

TK-G, K-K, L-K ÕPILASPERE KOOPERATIIV. BILANSS 31. DETS. 1934.

AKTIVA.	PASSIVA.
1. Kassa 73.41	1. Tagavarakapital 602.22
2. Jookseva-ve Tartu Pangas 290.83	2. Osakapital 32.—
3. Deebitorid 120.00	3. Puhaskasu 57.29
4. Kaubad 198.73	
5. Vallasvara 8 54	
691.51	691.51

EDUBILANSS 31. DETS. 1934.

KAHJUD.	KASUD.
1. Ärikulud 14.—	1. Kauba müügist 91.98
2. Appetus raamatukogule . 14.63	2. Protsendid 9.32
3. Kahtlased deebitorid . . 3.47	
4. Vallasvara amortisats. . 2.14	
5. Pruugit. raamatute hinna- alandus 9.77	
6. Puhaskasu 57.29	
101.30	101.30

Käesolevast aruandest nähtub, et kooperatiivi puhaskasu möödunud tegevusaastal on kr. 57.29, eelmisel aruandeaastal selle vastu oli kr. 105.98. Millest nii suur vahe? Põhjused on: 1) selleaastane bruto-kahju on suurem, nimelt kr. 44.02, möödunud aastal oli kr. 21.20; 2) kauba müügist on saadud kr. 91.98, mööd. aastal — kr. 115.92.

1934. a. kahjud moodustuvad:

- 1) Ärikulud: a) „Ilolis“ avald. kuulut. kr. 10.—
b) grafikatsioon endis. raamatupid. kr. 4.—
- 2) Kooperatiiv ostis ja kinkis kooli-raamatukogule raamatuid kr. 14.63.
- 3) Kahtlaste deebitoride all kustutatud endise õpilaspere võlg kr. 3.47.
- 4) Vallasvara amortisatsioon 20%.

- 5) Pruugit. raamatute hinda alandati, kuna raamatud on varemalt kalli hinnaga sisse ostetud, paljud neist pole üldse enam tarvitavad, seepärast nende üldsummast hinnaalandus 20%.

Kasud moodustuvad:

- 1) Kauba müügist kr. 91.98.
- 2) Protsendest: a) jooksvalt a-lt Eesti Pangast, kr. 5.32.
b) laenudelt kr. 4.—.

Üldiselt on kooperatiiv töötanud päris rahuldavalt, kuid muidugi võiks ta läbikäik suurened ja see, pidagem meeles, õppurid, oleneb meist endist; on ju ta meie ühendatud koolide üks suuremaid ja tähtsamaid õpilasettevõtteid-üritusi.

Raamatupidaja

Miralda Tõnisson,

Koolielu.

Vilistlaskogu poolt korraldatud kirjandite võistlusest

võtab käesoleval aastal osa 34 tööd. Esitatud töist on mõned kaunis mahukad. Võistluse tulemused avaldatakse kooli aastapäeva aktusel 9. märtsil s. a.

Üksikute klasside järgi on töid esitatud:

Klass	„Suvel“	„Koolinoorte ajakirjad“	Jutustis	Kokku
III kb.	5	—	1	6
II kg.	—	—	6	6
IV-b	—	1	4	5
III ksk.	4	—	3	7
V-b	—	1	2	3
IV-a	—	—	2	2
V-a	—	—	3	3
III kg.	—	—	2	2
I kb.	1	—	1	2
Kokku	10	2	24	36

Kõnevõistlus.

Käesolevaga kuulutab Humanitaarring välja kõnevõistluse. Võistlus peetakse kooli ruumes 16. märtsil kell 18. Kõnevõistluse teemadeks on:

1. „Nimede eestistamise tähtsusest.“

2. „Eesti kirjanduse tänapäev“ (ise-loomustavamaid jooni, aineala, tendents jne.)

Auhindu antakse välja kolm:

I — kr. 4.—, II — kr. 3.—, III — kr. 2.—.

Võistlusest võivad osa võtta kõik meie koolide õpilased. Kõne ettekandmise aeg on vaba. Ettekandmisel võib tarvitada ainult lühikest kava. Kõned hindab ja määrab auhinnad seitsmeliikmeline žürii, kuhu kuuluvad: õp. M. Simtmann, õp. H. Jänes, õp. A. Viirmaa, õp. E. Ahas, vil. A. Peets, õpil. H. Mets ja õpil. K. Kriegerberg.

Kõnevõistlusest osavõtjail teatada J. Virksile (IV-b) hiljemalt 15. märtsiks s. a.

Humanitaarringi juhataja.

Luuletisvõistlusest.

Humanitaarringi poolt väljakuulutatud luuletisvõistlusest võttis osa kümme autorit. Tööd vaatas läbi ja hindas viieliikmeline žürii (õp. E. Ahas, õp. H. Jänes, vil. K. Väärsi, õpil. U. Laur, õpil. S. Nieländer), määrates auhinnad järgmiselt:

Alma Aaser („Helgi“) V-b — II auhind kr. 2.—.

Maimu Krootman („Aga“) V-b — II auhind kr. 2.—.

Isabella Puna („Lully“) IV-a — III auhind kr. 1.—.

Uno Laur („Relata refere“) IV-b — III auhind kr. 1.—.

Üldiselt võistluse tulemused olid tagasihoidlikud, pakkumata midagi erilist. Ent leidus ka huvitavaid salme, millised ainult viimistlematuse ja pääliskaudsuse tõttu ei pääsند mõjule. Kuid see näitab, et võistlejais on küllaltki võimeid, mis nõuavad ainult edasiarendamist.

Sellepärast laureadele ja ka juhuslikkuse tõttu tagaplaanile jäänuile indu ja püsivust enesearendamiseks!

Kirjanduse töörühma koosolek

peeti neljapäeval, 7. veebruaril k. 18. Käsitlusele tuli J. Linnankoski' teos „Laul tulipunasest lillest“. Sisu kokkuvõtte esitas ksv. M. Tõnisson, sellele järgnesid vaidlused. Lugejale päris sümpaatse tegelase Olavi teguviisi ei õigustatud, kuigi toodi küll esile mõningaid pehmeid asjaolusid. Viieldi elavalt kuni kella kaheksani. Koos oli 15 töörühmlast.

TKG ja TLKK kodutütarde rühma tegevusest.

Käesoleval õppeaastal on olnud mainitud rühma töö üsna energiline. Rühma koondusi on olnud seni kaks, kutsu üksikud salgad on korraldanud koos ühe nädala järele. Töökavas on olnud peamiselt ettevalmistusi eksameile ja keedukursusi.

15. dets korraldati ühine jõulupuu teelauga, millest oli osa võtma palutud ka kodut. vanemaid, õpetajaid ning klasside esindajaid. Kava — üsna mitmekesine, meeolelu hää ning külalisi kaunis rohkesti.

Päale selle on osa võetud ka üldisest Tartu Kodutütarde Ringkonna poolt korraldatud loteriist ning invaliidide austamisõhtust. Tulevikukavatsusist oleks mainida seda, et tahetakse edasi töötada veel energilisemalt kui seni. N. B.

Referaat-koosolek.

Maailmavaateline ring korraldas 28. jaanuaril referaat-koosoleku. Refereeris V-b kl. õpilane A. Hagel teemal „Fasism ja Mussolini“. Referaat oli koostatud asjalikult ja andis küllaltki selge ülevaate fasismi arengust ja idee kandjast Mussolinist. Sõna võeti elavalt, vaatamata osavõtjate vähesusele.

Spordiringi tegevusest.

Klassidevahelised käsipalli võistlused lõppesid.

Spordiring on sooritanud oma tähtsama ja suurema ülesande: on lõppenud klassidevahelised käsipalli-võistlused, on selgunud meistrid ja üksikute klasside paremusjärjekord.

Poeglaste võrkpallis tuli meistriks IV-a koosseisus: H. Mandel, P. Kivastik, V. Metsmees, V. Toomik, A. Reiman, E. Kiisk, E. Allik. Teisele kohale jäi III kg. koosseisus: E. Kiviare — Jakobson,

Prisnjakov — Kurts, K. Mutso — Sprenk. Kolmandaks jäi II kg. ja neljandaks V kl.-de koondis.

Korvpallis omandas meistri tiitli II kg., koosseisus: R. Reiman, N. Nõu, Käap, Tralla. Teiseks tuli IV-a koosseisus: H. Mandel, V. Toomik, V. Metsmees, P. Kivastik, E. Allik ja A. Reiman. Kolmanda koha omandas III kg. ja neljanda V koondis.

Tütarlaste võrkpallis omandas esimese koha V-a klass koosseisus: H. Mets, E. Saks, S. Liiv, J. Vipper ja L. Malsup. Teisele kohale tuli V-b koosseisus: L. Maser, A. Aaser, S. Reevits, L. Parmo, M. Krootman ja L. Tobias.

Võistlused õnnestusid üldiselt hästi. Publikut oli alati küllaldasel määral, rohkem igatahes kui mõnel referaatkoosolekul.

A. H—1.

Keskkoolidevaheline käsipalli-õhtu.

Pühapäeval 27. jaan. oli Ülikooli võimlas keskkoolide-vaheline käsipalli-õhtu. Kuna kohtasid kõik keskkoolid, siis sai ka selge pildi keskkoolide vahelisest käsipalli tasapinnast. Üldiselt võib märgata langust, see on seletatav sellega, et koollesse on jäänud nooremad õpilased. Esimesena kohtasid võrkpallis Poeglaste ja Treffneri gümn. Siin oli Treffneri gümn. tugevas ülekaalus ja võitis vastast 15:5 ja 15:11. Järgmisena kohtasid Saksa gümn. ja meie kooli meeskond. Kohe oli näha, et olid enam-vähem võrdsed vastased kokku juhtunud. Esimene poolaeg lõppes 17:11 sakslaste kasuks. Teisel poolajal aga võttis meie meeskond järele ja poolaeg lõppes viigiga 19:19. Siis järgnes 3 min. lisaalg, mille jaoks ei saanud kumbki pool korvi. Siis järgnes uuesti 3 min. lisaalg, siin aga said mõlemad pooled korvi ja resultaat oli jälle viigis 21:21. Nüüd muutus publiku meeleolu õige pinevaks, oli näha juba rahvuslikku joont. Nüüd tuli jälle lisaalg, mis ei andnud korvi, siis tüdinesid vahekohtunike lisaalgadest ja nüüd läks mäng viimasele korvile. Viimane korv õnnestuski meil ja mäng lõppes tagajärjega 23:21, meie kasuks. Meie meeskonnas mängisid H. Mandel, A. Karoles, R. Reiman, O. Luik, E. Kivivare ja A. Hagel.

Õhtu viimase mängu mängisid Poegl. ja Öht. gümn. Siin oli Öht. gümn. tugevas ülekaalus ja võitis vastast suure ülekaaluga. Võib öelda, et Öht. gümn. meeskond on korvpallis paremaid keskkooli meeskondi Tartus. Publikut oli võistlusil rohkesti.

A. H—1.

Idamaa õhtu.

Nimetatud õhtu peeti Humanitaaringi korraldusel.

Nagu tavaliselt, alati õhtut avasõnades, mida ütles S. Nieländer. Õhtu huvitavama osa moodustas hr. dr. jur. L. Leesment'i kõne „Hiina keelest“, mille lihtsus või jälle äärmine keerulisus esile

kutsus naerupuhanguid. Võidi näha ka hiinakeelseid raamatuid ja postkaarte.

Muusikalise osa eest hoolitsesid abiturientid S. Reevits ja L. Maser, esitelles klaveril Ketelbey helitöid: „Pärsia turul“ ja „Hiina templi õues“. Idamaa kunstist valguspiltidega andis selgitava ülevaate õp. hr. E. Ahas. Lõppakordina mõjus „Hiina tants“ — tantsijate kolmiku: L. Maser'i, L. Martin'i ja Ü. Neggo ettekandel. Lõppsõnad J. Virks'ilt.

Huviõhtu.

See toimus Karskuringi korraldusel 26. jaanuaril. Nagu näha rohkearvulisest osavõtjaskonnast, tuntakse karskusküsimuse vastu suurt huvi.

Avakõne pidas H. Mandel, osutades noorte alkoholi suhtes järeleandlikule iseloomule kui karskuse levimist takistavale asjaolule. Huvitavalt rääkis õp. E. Adamson „Nooruri isiksuse kujunemisest ja enesekasvatusest“, võrreldes poisse ja tüdrukuid, nende erinevaid vaateid ja hingelisi elamusi, mainides ka noorte isetegevust kui tähtsat noorte isiksust kujundavat tegurit.

Deklamatsioone esitasid B. Ratassepp ja M. Tõnisson, kes kandis ette melodeklamatsiooni „Talvine õhtu“. Klaveril esines õp. E. Adamson. H. Tammur esitas humoreski. Meeldiva muusikalise pala moodustas E. Soosaar'e poolt ettekantud „Kõrvelaul“.

Lõppsõnad lausur ringi juhataja M. Patk tänades kõiki osavõtjaid ja esinejaid. E. Alliku kõne „Alkoholismivastast võitlusest“ jäi ära kõneleja haiguse tõttu.

Malering.

Malering korraldas male turniiri, millest osa võtsid 10 õpilast. Kolmele esimesele oli juhatus määranud rahalised auhinpad, nimelt: I-ne 3 kr., II-ne 2 kr. ja III-as 1 kr. Tulemuseks oli: I-ne Valter Metsmees IV-b 8½ punktiga, II-ne Uno Laur IV-b 8 punktiga ja III-as Paul Kivastik IV-a 7½ punktiga IV-nda ja V-nda koha jagasid omavahel Erich Kiisk ja Harald Mandel, mõlemad IV-a-st sest mõlemail oli 6 punkti.

Kokku saavutas IV-a 31 punkti, mis näitab, et IV-a maletase on teisist klassist palju kõrgem.

Ristsõnade lahendus.

Põikread: 1. Marta, 3. võlur, 7. oksad, 8. olema, 9. KK, 11. hbt, 12. kurt, 15. aadress, 17. Urso, 18. autobus, 21. maasikas, 23. ka, 25. maailma, 28. aru, 29. tardumus, 30. sto, 31. temaga, 32. kalme, 33. alus, 34. blokk, 35. salat.

Püstread: 1. Moskva, 2. takt, 4. lehelisim, 5. umbsed, 6. ratsud, 9. karusmari, 10. Kassiaru, 13. udu, 14. rütm, 16. do, 17. uha, 19. oad, 20. jalutama, 22. kadakas, 23. kastab, 24. artell, 26. muumia, 27. askeet, 29. TKG.

Tartu Linnapank

Tartus, Raekoda, telef. 2-32 ja 11-32.

ÄRISEIS 1. MÄRTSIKS 1935. A.

AKTIVA

PASSIVA

Kassa	27 582 07
Hoiuarved	575 294 96
Väärtpaberid	30 590 15
Väärtused	6 336 60
Diskonteeritud vekslid	2 124 754.92
Tähtajalised laenud	64 325.—
Konto-korrent laenud	509 639 35
Korrespondendid	138 934.02
Garantii debitorid	47 295.96
Mitmesugused debitorid	8 000.—
Vallasvara	14 727.15
Kulud	7 378.85
Muud aktivad	388.05

Kokku: 3 555 197.08

Põhikapital	158 985.43
Tagavarakapital	22 597.—
Amortisatsioonikapital	7 135.22
Hoiusummad	3 143.355.44
Korrespondendid	46 861.24
Väljaantud garantiid	47 295.96
Mitmesugus. kreditorid	8 000.—
Tulud	48 813.95
Muud passivad	21 665.86
Puhaskasu	50 486.98

Kokku: 3 555.197.08

TOIMETAB KÕIKI PANGAOPERATSIOONE.

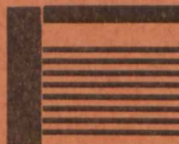
Saadaval hoiukarbid!

Saadaval hoiukarbid!

RIIETE KIIRPRESSIMINE,
KEEMILINE PUHASTA-
TAMINE JA VÄRVIMINE

„MEMPHIS“

TARTUS, SUURTURG 3
TÖÖ KIIRE JA KORRA-
LIK. ≡ HIND ODAV

Vastutav päätoimetaja: H. Jänes. Kirjanduslik ja keeleline nõuandja: L. Kuusler. Kunstiline nõuandja: E. Ahas. Majandusjuht: E. Moss. Talituse juht: K. Väarsi. Tegevtoimetaja: A. Hagel. Tegevtoimetaja abi: J. Virks. Sekretär: M. Tõnisson. Laekur: E. Allik, Toimetuse liikmed: L. Laar, H. Mets, S. Nieländer, V. Odintsov, E. Raudsepp, E. Tubin. Talituse liikmed: V. Entson, P. Naulin.

Trükkikoda «Kultuur» Tartus.

Tartu Kommertsgümnaasiumi XIV aastapäeva piduõhtu

reedel, 8. märtsil 1935. a. kell 7 õhtul „Vanemuises“.

KAVA:

I

„Prints ja kerjus“

Noorsoonäidend 10-nes pildis 70-ne tegelasega. Dramatiseerinud Mark Twain'i
jutustise järgi A. Särev. Näitejuht: hr. E. Türk.

Tantsud prl. E. Tiideman'i juhatusel.

Näidendis kaastegev õpilaste laulu- ning kõnekoor.

TEGELASED:

Edward, Walesi prints . . .	V. Savo I ksk	I Hugh'i teener	E. Kiisk IV-a
Henry VII, tema isa, Inglise kuningas	õp. hr. E. Adamson	II „ „	H. Tenson IV-b
Krahv Hertford	A. Karoles V-b	Edith, Hugh'i abikaasa	L. Kuslap V-a
Lord St. John	O. Liigand II kg	Andrews, preester	E. A. Seiman V-b
Lordkantsler	U. Tehane IV-b	Kaabakate päälük	H. Mandel IV-a
Canterbury pääpiiskop	A. E. Seiman V-b	Hugo, kaabakas	A. Pertman IV-b
I lord	K. Einberg III kb	Jokel, „ „	P. Kivastik IV-a
II „ „	A. Hagel V-b	Suli	V. Toomik IV-a
III „ „	K. Mutso III kg	Kohtunik	A. Kose V-a
I lady	E. Kauts V-a	I linnavaht	A. Luik IV-b
II „ „	M. Tõnisson IV-a	II „ „	A. Juks IV-b
III „ „	E. Träss IV-b	Kuninga ihuarstid	E. Soosaar V-b
IV „ „	S. Ümarik III kb	Naine pörsaga	U. Laur IV-b
V „ „	L. Akkaja V-b	Mees, kes mürgitas inimese	B. Ratassepp IV-a
VI „ „	H. Martin IV-b	Naine, kes nõidus maru	O. Rosenberg V-a
Tom Canty, kerjuspoiss	A. Schlossmann I kb	Tema tütar	N. Burenkov IV-b
John, tema isa	vil. A. Hint	Alamšeriff	K. Luiska I kb
Tom'i ema	L. Soonvald V-a	Vahiohvitser	R. Sprenk III kb
Tom'i vanaema	O. Nemudrov IV-b	Vahisõdur	J. Virks IV-b
Tom'i õde Nan	A. Roose I kb	Peksupoiss	A. Audova II kg
„ „ Beth	A. Tiirman I kb	I paaž	P. Jürgens II kg
Miles Hendon	J. Raudsepp IV-b	II „ „	E. Alberg III ksk
Hugh, tema vend	H. Tammur V-a		O. Luik III ksk

Vahisõdureid, õuekondlasi, paaže, hooviarste, riigiametnikke, linnavahte, kerjuseid, kaabakaid, rahvast mitmesugusest seisusest, suflöör — S. Ivanson V-a.

TEGEVUSPAIK: London ja selle lähem ümbrus.

- I pilt — Plats Westminsteri lossi kaarvärava ees.
- II „ — Kuninglik magamistuba.
- III ja IV pilt — Troonsaal.
- V pilt — Tom Canty elukorter Prügihoovis.
- VI „ — Miles Hendoni üüritoakene umbtäna vöörastemajas.
- VII „ — Paik metsas.
- VIII „ — Paik provintsilinna tänaval.
- IX „ — Saal Hendoni Hallis.
- X „ — Troonsaal.

AEG: 16-nda sajandi teine pool.

II. TANTS.

Hind 50 senti.

